

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./STEVILKA 37

CELOVEC, DNE 17. SEPTEMBRA 1959

CENA 1.50 SILINGA

Sputnik in Lunik

Zmaga znanosti, bi lahko dejali, ko smo zadnje nedelje brali, da potuje izum ruskih znanstvenikov proti luni. Dejansko je »Lunik« ob deseti uri zvečer, dne 13. septembra dospel na luno.

Leto dni ali dobrih 11 mesecev prej pa so ruski znanstveniki poslali v vseмирje »Sputnika«, ki je postal spremljevalec zemlje. Še pred nekaj leti bi vse take načrte označili kot fantazijo, danes 1958 in 1959, pa so postali kruta resnica.

Gotovo je ves zapadni svet hudo podcenjeval tehnične sposobnosti ruskega naroda, ki je imel pri teh znanstvenih raziskovanjih vsa državna sredstva na razpolago. Na takem podcenjevanju se je pred poldrugim stoletjem zlomil Napoleon pred Moskvo in se je v letih 1941-42 zlomila tudi nemška nadutost in samolastno preceenjevanje pred vrati Moskve. Ko so pred letom dni ruski znanstveniki »rodili« našo materijem zemlji umetno luno »Sputnika«, smo še tu in tam brali v bolj zakotnih listih, da je to delo nemških inženirjev, ki so leta 1945 padli kot neke vrste vojni plen Rusom v roke. Dejansko pa je vendar bilo tako, da so znani nemški znanstveniki bežali proti zapadu in tako bili »plen« ameriške zmage.

Šola in časopisje nam je desetletja pripovedovalo, da je le nemški duh sposoben napredka in novih svetovnih dognanj, sedaj pa v dejanjih vidimo, da temu ni tako. In mi vsi se tega veselimo, dokler služi ves napredek znanosti odkrivanju razmer v vsemirju in ne uničevanju človeštva. Prav gotovo je res, da ni naroda na svetu, ki bi si želel vojne in vseh njenih posledic, ker ni nikogar, ki bi mogel te posledice vojne preceiniti.

Lunik je v 33 urah prebrel pot skoraj 400.000 km, torej nad 12.000 km na uro ali 3.400 m na sekundo. Da je ta raketa dosegla v tej razdalji 400.000 kilometrov točno preračunano točko na luni ali mesecu, pa je dokaz, kako znanost danes precizno in točno dela in kaj vse že zmore.

Da so Rusi ravno sedaj, ko je predsednik sovjetske vlade Hruščev pripravljaval svoje kovčke za pot v Ameriko, poslali raketo na luno, je seve točno preračunano na Amerikance, ki so za tako velika tehnična dejanja zelo občutljivi. Dolgo smo imeli vtis, da je ameriška tehnika na prvem mestu v svetu in temu prvemu mestu bi pripadalo tudi prvo potovanje v vsemirje. Dejansko pa so Rusi lani oktobra poslali naši zemlji novega sopotnika »Sputnika« in so letoš 13. septembra zasedli s svojo zastavo luno. Na ves svet in še prav posebno na ameriški svet je ta tehnični korak napravil globok vtis.

S tem velikim tehničnim uspehom je tudi položaj Hruščeva pri razgovorih z ameriški politiki, gospodarstveniki in tudi znanstveniki zelo ojačen.

Po vsem pa smemo upati, da ti ameriško-ruski razgovori pomenijo vendar pričetek novih odnosov med Zapadom in Vzhodom in tako je tudi upanje upravičeno, da bodo vsi tehnični napredki Vzhoda in Zapada služili napredku vsega človeštva in ne njegovemu uničevanju.

Skoraj 14 dni bosta vrhova svetovne politike Eisenhower in Hruščev imela priložnost, da si povesta ali med štirimi očmi ali pa pred pričami svoje poglede na svetovna vprašanja in iščeta skupno izhoda iz zamotanih problemov okoli Berlina in nemškega vprašanja, okoli razorožitve in okoli zapletljajev v Aziji in tudi Afriki.

Prav gotovo se bosta sporazumela najlaže na račun drugih. Kdo bodo tisti drugi, ki bodo plačevalci političnih računov, še danes ni jasno. Ne smemo pa pri vsem pre-

Hruščev v Ameriki

Povabilo vlade Združenih držav Amerike, ki se ponaša, da predstavlja narod z najvišjo stopnjo civilizacije, predsedniku vlade Sovjetske zveze za obisk v Ameriko je precej razdvojil ameriško javno mnenje. Eden najvidnejših nasprotnikov tega povabila kardinal Spellman je pozval vernike, da v tem času toliko več molijo za zaslužnjene narode za železno zaveso.

Člani vlade pa so apelirali na ljudstvo, da v miru in s častjo sprejme Eisenhowerjevega gosta. In temu gostu na čast so pripravili 200 m dolg tepih, da bo sprejem ja dovolj časten, in na letališču so postavili posebno tribuno.

Pa tudi Hruščev ni zamudil nobene prilike, da si pridobi javno mnenje Amerikancev. V dnevih pred svojim odhodom je skoraj vsak dan imel kak govor, v katerem je pohvalil Amerikance in posebno Eisenhowerja, priobčil je tozadeven članek v znanem ameriškem časopisu in dovolil ameriškim časnikarjem, da so objavili nekaj poglavij knjige, ki jo bo v kratkem izdal. Manj vljuden je bil pa sovjetski tisk, ki je prav te dni prinesel nekaj ostrih napadov na Ameriko. Hoteli so pač podčrtati moč in neustrašenost Sovjetske zveze.

In v torek ob peti uri zjutraj po našem času se je Hruščev podal na pot preko oceana. Poleg političnih spremljevalcev ga spremlja tudi družina — žena, dve hčerki in zet. Seveda so si izbrali največje civilno letalo sveta, ki ima prostora za 220 potnikov.

Slovo od Moskve je bilo čisto mirno, brez vsakih vidnih ceremonij. Na poti pa Hruščev ni pozabil diplomatske taktike in je poslal iz letala pozdravne brzojavke

vladama Švedske in Norveške, ko je bil v zračnem teritoriju teh dežel.

S skoraj enourno zamudo je prispelo letalo na letališče pri Washingtonu. Goste je pozdravil Eisenhower v spremstvu številnih politikov in sodelavcev. Pozdravnih besed Hruščeva zaradi hudega vetra skorajda ni bilo slišati. Eisenhower je nato podaril, da je mir cilj vseh narodov, kar naj bo tudi predmet njunih razgovorov. Hruščev mu je odvrnil, da prihaja z najboljšimi nameni, da bosta postali obe državi najboljši sosedi. Pa tudi ruski uspeh pri izstrelitvi rakete na Mesec je takoj omenil.

Na letališču se je zbralo okrog štirideset ljudi, ki so povsem mirno brez vklikov navdušenja ali klicev nezadovoljstva spremljali pozdravne ceremonije. Po govorih so izstrelili kot običajno 21 strelcev, vojaška godba je zaigrala obe državni himni, otroci sovjetskih diplomatov so izročili Hruščevu rdeče nageljne, tako da je šlo vse po načrtu.

V odprtem avtu so se nato odpeljali v Washington. Opazovalci pa niso samo zabeležili, da je Eisenhower sedel sredi med Hruščevom in njegovo soprogo, temveč tudi, da je bil v avtu poleg šoferja uradnik sovjetske varnostne službe. Vse ceste so bile tudi dobro zastražene, da bi se sovjetskemu mogočniku ja kaj ne pripetilo.

Po prihodu v Washington sta se oba državnikata kaksi dve uri menila o predmetih posvetovanj. O tem so izdali tudi kratko poročilo.

In še eno zanimivost so zabeležili: na dan prihoda Hruščeva v Ameriko Sovjeti prvič po 10 letih niso motili ruskih oddaj »glasu Amerike«.

Za boljše medsebojno spoznavanje

V sobotni številki celovške »Volkszeitung« je pod naslovom »Pot k boljšemu spoznavanju naše domovine« izšel na vidnem mestu tehten članek izpod peresa dr. Valentina Inzka o učenju slovenskega jezika. Prav v sedanjem trenutku je ta mirna stvarna beseda o pomenu znanja slovenščine in sicer tako v interesu prijateljskega sožitja med obema narodoma v deželi kot tudi v širšem, skupnem avstrijskem interesu, zelo na mestu. Uvodoma navaja pisec bistvene določbe o prijavljanju otrok za dvojezični pouk na ljudskih šolah in za pouk slovenščine na glavnih šolah ter nadaljuje:

Slovenščina je materni jezik številnih šolarjev in šolaric na dvojezičnem ozemlju. Ti imajo pravico, da se naučijo svojega maternega jezika v govorjeni in pismeni obliki ter da se seznanijo z bogastvom slovenskega literarnega ustvarjanja ter kulturnega življenja.

Slovenščina pa je tudi materni jezik dela našega koroškega prebivalstva, ki je s svojimi nemškimi sodeželani vred skozi stoletja z ljubeznijo ostalo zvesto svoji domovini. In prav zaradi tega moramo storiti vse, da ta ljubezen do domovine, ki je redkokje tako močno izoblikovana kot vprav pri Korošcih, še globlje zraste v naša srca ter pomaga ustvariti trajni mir v deželi.

Ljubezen do domovine prednikov pa sojanju svetovno-političnega položaja prezreti, da nastaja v 60-milijonski Kitajski opasnost tako za Rusijo kakor za Ameriko. Kaj bi rekli lepega dne, da sta Rusija in Amerika v očigled mogočne Kitajske našli skupno pot za reševanje svetovnih vprašanj in tudi v obrambo iste nevarnosti rumenega Vzhoda?

posreduje poleg doma predvsem šola, katere naloga je, da posveča posebno pažnjo negi domačega narodnega izročila, ki pa ga je na Koroškem, to je v deželi, ki je zibelka dveh narodov, moč v polnosti ohraniti le, ako ohranjamo in gojimo kulturni zaklad, predvsem seveda jezika obeh narodov.

Znanje slovenščine pa nudi tudi vsakomur možnost, da se na svojem delovnem področju, bodisi v uradnem poslovanju, bodisi v zasebnem občevanju z ljudmi, sporazumeva v domačem jeziku prebivalstva.

Ob zaključku pa članek povzema misel dunajskega univ. profesorja R. Jagoditscha, da je znanje slovanskih jezikov in med njimi tudi slovenščine »neobhodno potreben pogoj ne le za strokovno znanstveni študij, ampak tudi za številne druge naloge, ki jih nalagajo Avstriji njeni politični in gospodarski stiki s slovanskimi deželami«.

Prva raketa na mesecu

Ko so Rusi oznanili, da se je posrečil start rakete »Lunik II«, je ves svet napeto sledil vestem o poteku rakete. In močan odmev je zbudilo poročilo, da je raketa dne 14. septembra dve minuti in 24 sekund po polnoči po moskovskem času — za naše kraje je bilo to ob desetih zvečer dne 13. septembra — dosegla Mesec.

Koliko poskusov so napravili pred tem posrečenim poletom, ni znano. Po izjavah podpredsednika Združenih držav Amerike Nixona, ki se je pred kratkim mudil v Sovjetski zvezi, so se Rusom v zadnjih tednih ponesrečili trije poskusi. Četrti je zdaj uspel. O tehniški izvedbi tega poleta

sovjetski znanstveniki molčijo. Specialisti na Zapadu so mnenja, da se je posrečilo doseči Mesec, ker so malenkostne napake v poletu rakete z zemlje mogli popraviti.

V času, ko je raketa prispela na Mesec, je bilo nebo nad Moskvo oblačno, tako da v Moskvi Meseca tedaj niso mogli opazovati. Pač pa je poročal radio Budapest, da so baje ob času, ko je po ruskih vesteh dosegla raketa Mesec, opazovali temen obroč, ki se je z veliko hitrostjo širil. Strokovnjaki so namreč mnenja, da je na Mesecu mnogo prahu, ki se je razpršil ob padcu rakete na lunino površje.

Ruski znanstveniki, ki so sodelovali pri gradnji te rakete, so izjavili, da ni več daleč čas, ko bo prvi človek potoval na Mesec. Zapad pa ugiblje, če ne bodo zdaj Sovjeti proglasili Mesec za svoj teritorij.

Znanstveniki na Zapadu so priznali uspeh, ki so ga s tem dosegli Rusi. Vendar so mnenja, da bi znanosti več služila raketa, ki bi Mesec obkrožala, tako da bi dobili na zemljo prve podatke o drugi plati lune, ki je z zemlje ni mogoče videti. To je pa združeno z večjimi težavami, vendar Amerikanci upajo, da bodo mogli v kratkem beležiti to kot lastni uspeh.

Anglija se pripravlja na volitve

Kot smo že poročali, bodo v Veliki Britaniji 8. oktobra volili. Angleška javnost je že napeto pričakovala razpis volitev, vendar je kratki termin za priprave marsikoga presenetil. Presenečena sta bila tudi dva najvidnejša veljaka laburistične stranke, Gaitskell in Bevan, ki sta se ta čas mudila v Sovjetski zvezi. Oba sta takoj prekinila obisk pri Sovjetih in se vrnila v London, da ne zamudita niti dneva za volilni boj, ki bo trajal samo štiri tedne. Ministrski predsednik MacMillan je pojasnil ta odlok s tem, da bo prišlo v bližnji bodočnosti do važnih konferenc; angleško ljudstvo naj samo odloči, kdo naj zastopa angleške interese pri pogajanjih z zelo daljnosežnimi posledicami.

- KRATKE VESTI -

Znani mednarodni velesejem v Kölnu je postregel s prijetnim presenečenjem — z znižanjem cen za razne gospodinjne predmete. Morda bo prišlo to tudi nam v prid.

Islandska vlada je sklenila lani pod vplivom komunističnega trgovskega ministra dobavo ribiških ladij v Vzhodni Nemčiji. Ko so naročene ladje letos priplule v islandska pristanišča, so pa ugotovili, da so še slabše kot te, ki so jih hoteli »upokojiti«.

V Ljubljani cenijo tudi štajerska vina. Mednarodna komisija, ki je poskušala vina, je podarila odlikovanja petim vinskim trgovcem iz Graza in iz Lučan na jugoslovanski meji.

Neki študent medicine na graški univerzi je bil v Beogradu obsojen na štiri mesece zapora, ker je ilegalno prekorajčil državno mejo. Pred sodiščem se je zagovarjal, da zaradi nujnih trgovskih poslov ni utegnil čakati na vizum, pa si je sposodil potni list z vizumom pri znanecu. Tako si je zdaj neprostoovoljno podaljšal počitnice.

Hruščeva spremlja v Ameriki tudi njegov osebni zdravnik dr. Vladimir Vinogradov. Vinogradov je bil baje eden voditeljev zarote, ki jo je umetno odkril Stalin malo pred svojo smrtjo. Tedanje spremembe v vodstvu Sovjetske zveze so dr. Vinogradovu rešile življenje.

Sovjetski poljedelski minister Kosevnikov je podal poročilo o trenutnem stanju poljedelstva v Sovjetski zvezi. Po tem poročilu je bilo v začetku tega leta v Sovjetski zvezi 67 tisoč kolhozov, kjer je združenih okrog 20 milijonov kmetij.

Politični teden

Po svetu . . .

Indija in Kitajska

Vedno večji obseg zavzema spor med Indijo in rdečo Kitajsko. Kitajci so izdali zemljevide, na katerih so indijske dežele označene kot kitajski teritorij. In zdaj zahtevajo te dežele zase.

Zanimivo je pa pri tem sporu

stališče Sovjetske zveze.

Sovjeti so se vmešali v ta spor, ker verjetno ob obisku Hruščeva v Ameriki ne rabijo nobenih večjih konfliktov, ki komunizmu ne pridobivajo ugleda. Priporočili so obema nasprotnikom, da spor mirno poravnata, češ da je prijateljstvo med Indijo in Kitajsko odločilne važnosti za mir in za sodelovanje tudi med drugimi narodi. Zanimivo je pa pri tem, da se Sovjeti niso postavili odločilno na stran svojih rdečih prištev, temveč poskušajo posredovati. Še več, Pekingu so priporočili zmernost.

Indijska vlada

Je to misel takoj poprijela in priznala posredovalca v tem sporu. Nehru je celo izjavil, da indijska meja ne sme povzročiti oboroženih spopadov med obema velikima sosedoma in da so Indijci pripravljene podrediti se odločitvi mednarodne komisije, če bi ta eventualno zahtevala kake manjše korekture pri poteku meje.

Bolj ostro pa je reagirala

rdeča Kitajska.

Sklicali so odbor narodnega kongresa. Ministrski predsednik je izjavil, da se mora poravnati spor sicer v smislu koeksistence in ne z orožjem, vendar pa ne more Indija zahtevati od Kitajske, da ta prizna mejo, kot so jo izsilili »angleški imperalisti«. Od indijske vlade pričakujejo, da rešijo probleme ne z oboroženo silo, temveč da začno s pogajanj, da se zedinijo o poteku meje. Radio Peking je pozval Indijce, da odpokličejo vojaške čete iz dežel, ki jih imajo protipostavno za svoj teritorij.

Te zahteve Kitajske so vzbudile v Indiji ne malo razburjenja. Nehru je sicer zavrnil, da se pri tem sporu ne bo poslužil oborožene sile, opozicija je pa menja, da je politika predsednika Nehruja preveč prizanesljiva in da je v takem primeru treba braniti deželo tudi z orožjem.

Nekam tiho je pa postalo v zadnjih dneh o bojih v

Laosu.

Mednarodna komisija je začela s svojim delom, da ugotovi, v koliko je sedanji komunistični Vietnam pomagal komunističnim upornikom v severnem Laosu. Vlada v Laosu se trudi, da bi postregla z dokazi. Pa ima pri tem le malo sreče. Izgleda, da so šli komunistični vodilni krogi zelo previdno in pretkano na delo.

V Zapadni Nemčiji

se je po desetih letih predsedovanja poslovil od aktivne politike zvezni predsednik profesor Theodor Heuß. Opolnoči med soboto in nedeljo, to je med 12. in 13. septembrom je prevzel novoizvoljeni zvezni predsednik Lübke njegovo mesto. Za to priliko je povabil zvezni kancler dr. Adenauer ministre v vladno palačo, kjer je priredil pojedino na čast poslavljajo-

čemu se državnemu predsedniku. Profesor Heuß se bo v nekaj dneh preselil v Stuttgart.

. . . in pri nas v Avstriji

Delo vlade se je po minulih počitnicah zopet pričelo. Preden bo zasedal parlament, je potrebno, da merodajni obeh vladnih strank v posebnih konferencah in pogovorih pripravijo vse potrebne ukrepe, da bo parlament lahko zopet funkcioniral kot glasovalni stroj, saj je koalicijski pakt bil obnovljen. Sicer se bo parlament v izrednem zasedanju že ta teden bavil z vprašanjem odškodnine krajem, ki so bili to poletje po neurjih prizadeti. Finančni minister je v tej zvezi izjavil, da sedaj sicer nima denarja, pač pa je pripravljen v novem državnem proračunu nameniti nekaj čez milijardo šilingov za morebitne bodoče katastrofe, ter za ukrepe za njih preprečitev. Ker pa je ljudstvo v prizadetih krajih precej nejevoljno zaradi brezbriznosti državnih organov, bo treba vsaj nekaj ukreniti. Zaenkrat je najvidnejši korak na zunaj tozadevna debata v parlamentu. Kot trdijo poučeni krogi, bo zadosti lepih besedi, denarja zaenkrat pa le malo, ker, kot smo že zadnjič zapisali, teh naravnih katastrof kljub dolgotrajnim izkušnjam v letošnjem proračunu niso predvidevali.

Najtrši oreh pri pogajanjih med obema vladnima strankama je tudi letos kakor vsako leto državni proračun. Tako ministri ene kakor druge stranke hočejo za svoj resor dobiti čimveč denarja, da lahko pri prihodnjih volitvah pokažejo, kaj vse so za svoje volilce naredili. Brez denarja se pač ne da ničesar narediti. Socialisti so se minuli teden pritoževali, da je finančni minister zelo nedostopen in da skuša s svojim načrtom državnega proračuna onemogočiti izvedbo nekaterih točk, ki jih vsebuje skupna vladna izjava ob nastopu nove vlade. Dolžili so ga celo, da zavlačuje pogajanja. Očitajo mu tudi, da gre v Ameriko na zasedanje Svetovne banke prav v času, ko bi moral biti na razpolago na Dunaju. Finančni minister sam pa je že večkrat izjavil, da proračuna ne more povečati, ker noče nositi odgovornosti za posledice »tihoga« razvrednotenja denarja, ki bi takemu proračunu nujno sledilo.

Obe vladni stranki se skušata sedaj v novi vladni dobi tudi notranje konsolidirati. Zadnje volitve so pokazale velike nedostatke pri OeVP, za SPOe pa nastaja problem, kako pridobiti zaupanje še tistih par procentov volilcev, ki jih jim sedaj že 15 let manjka za doseg večine v parlamentu. Stranka kanclerja Raaba je zato sklicala posebno strankino zborovanje na Semmering, kjer se bodo s temi problemi pečali. Pričujejo, da bo OeVP skušala svoj program prikrojiti malo bolj za »mala človeka«, tako da bi lahko zajela nekaj več volilcev tudi v širokih slojih delavstva. Socialisti so sklicali zvezni občni zbor stranke za 11. november 1959 na Dunaj. Pri njih pa je problem v toliko drugačem, ker se trudijo pridobiti volilce predvsem med podeželskim prebivalstvom in to predvsem med malimi kmeti ter malomeščani po manjših mestih. Industrijsko delavstvo imajo namreč socialisti itak več ali manj v rokah. V okviru teh socialističnih priza-

devanj je treba vrednotiti tudi dejstvo, da so le-ti končno le pripravljene pristati na že dolgo pripravljene kmetijski zakon.

Obe stranki imata velike težave z nezadovoljnostjo delavcev v raznih obratih, ki so zadnje tedne po svojih strokovnih zvezah poslali vladi ostre proteste zaradi naraščanja cen življenjskih potrebščin. Ponekod, med drugim tudi na nekem zborovanju socialističnih delavskih funkcionarjev v Celovcu, so celo grozili s stavkami in z zahtevo po višjih plačah za slučaj, da vlada ne stori vseh potrebnih ukrepov, da se nekatere cene zopet znižajo in da se prepreči nadaljnji porast cen predvsem pri živilih in drugih življenjskih potrebščinah. Časopisje obeh strank, — tudi socialistično — zelo miri razburjene duhove in pripisujejo ta nemir v delavskih krogih komunističnemu rovarjenju. Poudarjajo, da bo vlada uspešno delala le tedaj, če se bodo tako podjetniki kakor delavci pametno zadržali in pridno ubogali.

V nedeljo, dne 13. septembra, se je zbrala v Innsbrucku, kjer že vse leto praznujejo 150-letnico upora Andreja Hoferja, vsa politična elita Avstrije, med njimi državni predsednik dr. Schärff in zvezni kancler Raab. V povorkah so nosili gesla, ki zahtevajo svobodo za Južno Tirolsko. Menda se je demonstracij udeležilo okoli 100 tisoč ljudi, med njimi močna zastopstva iz Južne Tirolske, iz raznih delov Nemčije in Avstrije. Da Južnim Tirolcem gredo vse pravice manjšine, je nesporno, vendar so nekateri bili mnenja, da je inomoška demonstracija bila bolj manifestacija velenemškega duha ob asistenci raznih nemških in avstrijskih Heimatbundov. Istočasno so se vršile namreč po vsej Nemčiji hrupne demonstracije izgnanih Nemcev. Vse to je napravilo tudi v zapadnem svetu mučen vtis in razsodni krogi trdijo, da te stvari nemški politiki ravno v času ameriškoruskih razgovorov bolj škodujejo kakor koristijo.

Na Koroškem je brez dvoma najbolj važna in pomembna zadeva tega tedna prijava k pouku slovenskega jezika k dvojezičnemu pouku na ljudskih in glavnih šolah. Le ta teden imajo starši to veliko priložnost in sveto dolžnost, da omogočijo s pravočasno prijavo otrokom tudi pouk materinskega jezika v šoli. Celotno nemški starši so v trezni presoji deloma javili svoje otroke k pouku slovenskega jezika, ker jim je pač jasno, da dva jezika več pomenita kakor eden. Storitve tudi vi svojo dolžnost!

Stiki med katoliškimi in pravoslavni teologi

Pred kratkim sta se dva odlična katoliška bogoslovna strokovnjaka, francoski p. Dumont in holandski prelat msgr. Willbraun, kot opazovalca, a z vednostjo Sv. stolice udeležila zasedanja izvršnega odbora Ekumenskega sosveta cerkva na otoku Rodosu. Ta sosvet združuje 150 raznih protestantskih verskih skupnosti ter pravoslavnih Cerkev. V okviru tega zasedanja je bilo nato tudi posebno zborovanje obeh katoliških opazovalcev in pravoslavnih bogoslovnih profesorjev, ki je zbudilo živo zanimanje po vsem svetu. K zadevi je spregovoril tudi vatikanski radio.

Vatikanski radijski komentator je dejal, da je katoliška Cerkev vedno z zanimanjem sledila prizadevanju ločenih bratov za ponovno zedinjenje vseh krščanskih Cerkev, vendar ni zastopana v omenjenem Svetu in katoliški teologi, med njimi francoski dominikanec p. Dumont in holandski prelat mons. Willbraun, opravljajo svoje pojasnjevalno delo v drugačnem svojstvu in na vzpodbudo Sv. stolice. Pred kratkim je izjavil kardinal Eug. Tisserant, tajnik Sv. Kongregacije za vzhodno Cerkev, da je naklonjen načrtom za stike in sodelovanje na socialnem področju, le da se razgovori ne bi izrodili v dogmatične spore. Pravoslavni menijo, da zahteva katoliška Cerkev od njih kapitulacijo ali celo odpravo vzhodne Cerkev. To pa je popolnoma zmotno. Katoliška Cerkev hoče, da vzhodna Cerkev ohrani vse svoje starodavne privilegije in navade, ki niso v nasprotju s cerkvenimi dogmami. Vendar je razumljivo, da katoliška Cerkev takim stikom ne želi dati uradnega značaja, četudi vzpodbuja svoje strokovnjake k poglobljeni izmenjavi misli s predstavniki pravoslavja, je dejal kardinal Tisserant.

Radio Vatikan je končno naglasil v svojem komentarju, da bodo na sestanku na

SLOVENC

doma in po svetu

Umril je kipar Karel Putrih

V komaj 49. letu starosti je v Ljubljani umrl kipar Karel Putrih, ki spada med najpomembnejše likovne umetnike srednje generacije. Že v desetletju 1930-40 je Putrih zbudil pozornost s svojimi deli, ki jih je označevala jasna in izčiščena linija. Njegovi kipi krase številna javna poslopja po Sloveniji, med drugimi je sodeloval tudi pri umetniški opremi novozgrajena Slovenskega parlamenta v Ljubljani. Poleg priznanja v domovini pa je Putrih dosegel zavirljive uspehe v tujini. Na mednarodni likovni razstavi v Aleksandriji je prejel tudi nagrado. V zadnjem času je razstavljal skupno z drugimi slovenskimi umetniki v Italiji (Livorno, Pistoia, Rim in Milan). Od leta 1949 je bil profesor na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani.

Jubilej slovenske tiskarne

V Ljubljani obhaja letos 130-letnico obstoja Blasnikova tiskarna. Tiskarstvo na Slovenskem je seveda mnogo starejše, kajti o prvi slovenski tiskarni v Ljubljani poročajo že viri iz protestantske dobe. Takrat je »oficina« ali tiskarska delavnica Janeza Mandelca tiskala knjige slovenskih protestantov. Po izgonu protestantov leta 1575 je moral tudi Janez Mandelc v tujino in v Ljubljani so se naselili nemški tiskarji. Po narodnostnem prebujenju slovenskega naroda za časa romantike pa so te tiskarne vedno bolj pešale. Tako je leta 1829 podjetni Idričan Jožef Blaznik kupil od Nemca Rezterja tiskarno, ki še danes deluje v istih prostorih na Bregu. Poslopje je bilo med tem večkrat povečano in v zadnjih letih moderno preurejeno. Zgodovina Blasnikove tiskarne je ozko povezana z razvojem moderne slovenske književnosti. V njej je bila natisnjena prva »Kranjska Zhebeliza« leta 1830, Prešernov »Kerst per Savizi« in prva izdaja Prešernovih poezij. Blaznik je tiskal tudi »Kmetijske in rokodelske novice« in vsako leto je izdajal znano »Pratiko«, ki je dosegla 60 letnikov in postala ena izmed najbolj razširjenih slovenskih knjig. V dobi med obema vojnama se je Blasnikova tiskarna zelo razvila in v njej je bila med drugim natisnjena mogočna zbirka Cankarjevih zbranih spisov.

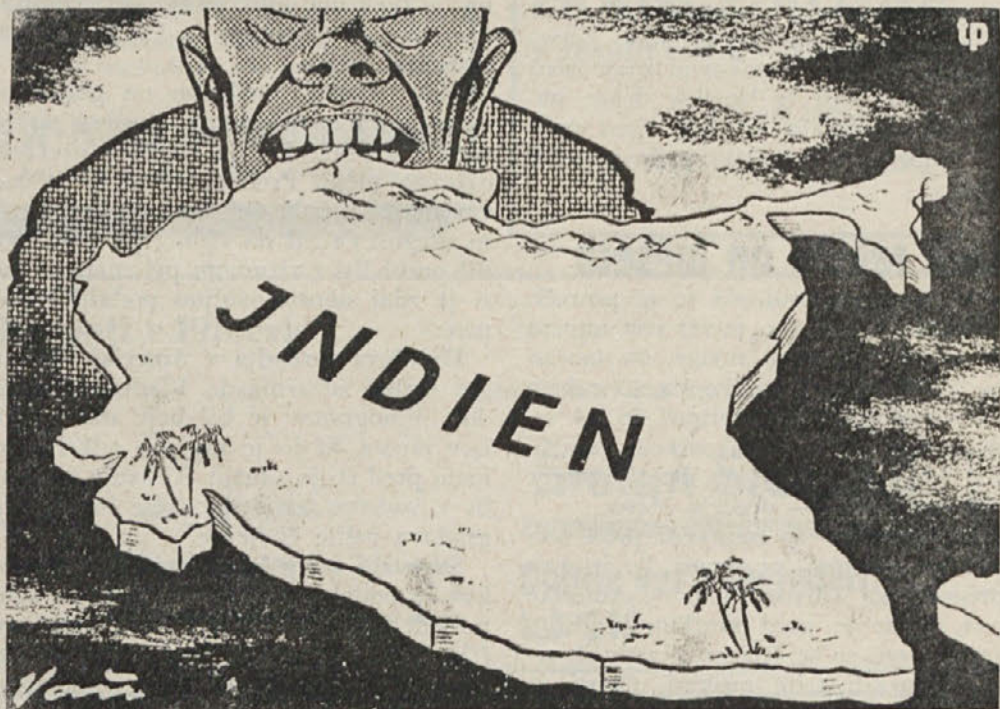
Blejsko jezero je »bolno«

Posebna komisija republiške vlade v Sloveniji je že izdelala načrt za »ozdravitev« Blejskega jezera, o katerem je naš največji pesnik Prešeren vzkliknil »Bled, kinč nebeški!« Blejsko jezero je eno izmed visokoalpskih jezer, katerih značilnost je, da imajo stalno vodo, to je brez dotoka in odtoka. Zato se ta voda »stara«. V njej se tvori plankton, podvodno rastlinje, ki nekaj časa raste, potem pa odmrne in pade na dno. V teku stoletij se je tega odmrlega planktona nabralo toliko, da sega do 10 metrov pod gladino. V spodnjih plasteh zamre vsako življenje zaradi pomanjkanja kisika, ki ga v takozvana pritočna jezera sproti prinaša sveža pritočna voda, ki obnavlja in osvežuje staro vodo. Ta proces »staranja« je pa pospešilo še odvajanje odpadkov in kanalizacije številnih hotelov, ki so zrastle na obrežju, v jezero. Zato so strokovnjaki skorajda že natančno izračunali, kdaj se bo bistro jezero spremenilo v motno mlakužo. To bi seveda bil velik udarec za Bled, pa tudi za Slovenijo, kajti lepo jezero privabi vsako leto na desetisoče tujcev, ki ondi puste mnogo denarja, posebno tujih valut.

Blejsko jezero nameravajo »ozdraviti« tako, da bodo vanj po podzemskem kanalu napeljali bistri potok Radovno, katere mrzla voda bo pospeševala osveževanje jezera.

Slovenke so bistro glave

Pokrajinsko vodstvo »Olimpijskega odbora« v Trstu je razpisalo natečaj za študentovsko mladino in sicer za najboljše risbe o športu, kot pripravo na Olimpiado, ki bo prihodnje leto v Rimu. Za dijakinje od 15. leta naprej so kar vse tri razpisane nagrade odnesle gojenke slovenskega učiteljskega. Med 265 risbami je bila ocenjena kot najboljša tista, ki jo je naredila 15-letna Vera Žerjal.



Komunistični Kitajec je zasadil zobe v indijski hlebec

JAZBEC



Okoli 500.000 let živijo jazbeci z ljudmi na tej zemlji. In prav toliko časa, do leta 1947, je poteklo, preden so si lahko naravoslovci in lovci ustvarili pravo sliko o tem, kako ta črno-belo progasti prebivalec zemlje živi, se razmnožuje in preživlja svoje dneve. V zadnjem Brehmu na primer še lahko beremo, da se jazbec briga za svojo družico le v času parjenja, vse ostalo leto pa je godrnjav samotar. Redkokdaj so ljudje kako žival tako krivo sodili!

Ernest Neal, učitelj v Južni Angliji, je tri leta dolgo v večernem mraku, ponoči in rano ob zori opazoval jazbine v gozdu blizu svoje vasi. Obiskal jih je 290 krat in skupno prevohumil 341 ur. S tem je rešil večino ugank o jazbecu.

Od jazbin, ki so včasih stare, kar ljudje pomnijo, vodijo v okolico steze. Človek bi sodil, da gre za stezice, ki so jih izhodili ljudje, in dejansko jih včasih uporabljajo tudi ljudje. Ker pa tečejo te steze pod prevrnjenimi drevesnimi debli in skozi gosto robidovje, so jih morala izhoditi manjša bitja. Te jazbečje steze vodijo do napajališča ob reki, k igriščem, k ležiščem na prostem.

Jazbeci se vedno nekaj časa igrajo pred svojimi domovi, preden gredo iskat hrane. Torej nikakor niso godrnjavi in čemerni, kot mislijo ljudje. Lovijo se naokoli, preobračajo kozolce, se oglašajo od veselja in povzročajo sploh šum, ki je za to značilno nočno žival kar velik. Mladiči smeje šele kasneje priti iz jazbine, se pa nato nežno objemajo, skačejo na debela in spet dol. Napravijo si resnična igrišča in pomanjšajo travo.

Če pri lovu na hrano pridejo mimo druge jazbine, napravijo vendar obisk. V pozdrav se drgnejo z nosovi. Jazbec je verjetno slep za barve, pa tudi sicer ne vidi dobro. Učitelju Nealu se skoraj ni bilo treba skrivati. Zadosti, da se je postavil za drevo. Ni se pa smel premikati. Živali so prihajale tik do njega in se počasi privadile njegovemu vonju. Odkrile so ga pa le na daljavo devetih metrov, na večjo ne ne.

Jazbec ni preveč bojzljiv. Verjetno se zaveda svoje velike telesne moči in hudih ran, ki jih lahko zada z zobmi. Njegova črnobela barva nikakor ni varovalna, prej je svarilna barva drugim. Od čutov mu je najbolj razvit sluh, vendar se ponašajo mladiči vse prej kot tiho. Seveda se večkrat ustavijo in pazljivo poslušajo, ali je kaj sumljivega v zraku.

Teško je bilo dognati, koliko jazbecev je pravzaprav živelo v petih jazbinah v gozdiču. Naš učitelj se je poslužil starega sredstva: pred vhod v jazbine je zapičil palice in zjutraj je potem pogledal, koliko palic je bilo potisnjenih na stran. Dogaja se pa, da se jazbečje družine selijo začasno v druge prazne jazbine, kadar svoje stare čistijo. V jazbini je živelo hkrati troje družin. Končno se je izkazalo, da je živelo

v gozdiču dve leti devet in v tretjem letu 11 jazbecev. Sicer se je na Angleškem v zadnjih treh desetletjih število jazbecev in njihovih brlogov zelo pomnožilo, tako da računajo na vsak kvadratni kilometer po en žival. Če drži to število tudi za druge dežele z enakim podnebjem, bi živelo na primer v Sloveniji okoli 10.000 jazbecev in zato je že prav, da zvemo nekaj več o njihovem življenju.

Konec februarja ali v začetku marca pridejo mladiči slepi in umazanobeli na svet. Verjetno se takrat samica loči od samca in odide v drug brlog. Kaj pa se pri tem stvarno dogaja pod zemljo, ni še nihče zanesljivo dognal. Po 6 do 8 tednih se mladiči prvič pokažejo zunaj jazbine, čez tri mesece se pa živahno igrajo. Šele konec oktobra zapustijo starše in takrat se običajno preselijo v lasten brlog. Ker živijo starši še v času njih parjenja skupaj z njimi, ostanejo jazbečji pari vse življenje skupaj. Ta zvestoba traja okoli 15 let. V medenih tednih so jazbečji parčki zelo živahni. V avgustu so se preselili jazbeci iz vseh petih brlogov v najstarejšo jazbino.

Pred njo so se stalno igrali. Pri tem so pa temeljito čistili vse druge brloge in si deloma tudi napravili nova stanovanja in nove izhode. Iz brlogov so odstranili staro listje in znesli skupaj novo suho, ga prijeli s čeljustmi in prednjimi tacami ter se tako vlekli nazaj v brlog. Tudi pred skotitvijo je vse lepo počiščeno in pospravljeno in nato spet vsakih 14 dni, tako da sedijo mladiči vedno lepo na čistem in suhem. Zato tudi jazbeci skoraj ne poznajo zajedavcev in malo trpijo za boleznimi.

O jazbečji hrani krožijo najbolj neverjetne bajke. Nekateri pravijo, da živi od mladih fazanov, ptičjih jajc, celo od mladih srn in jagnjet. Vse to lahko doženemo, če preiščemo blato pravkar ustreljenih živali. Notini je to napravil v zadnjih letih pri 1889 jazbečih. Poleti jedo mnogo jagod, v drugih letnih časih majske in druge hrošče, veliko pospravijo deževnikov in ličink. Neal je našel pri angleških jazbečih skoraj redno dlako mladih kuncev. Njegovi jazbeci so izgrebli čudovito točno navpične jaške naravnost v kuničja gnezdičja. Starih kuncev se niso nikoli lotili, čeprav se jazbec ne bo pomišljal pojesti v past ujeto žival. Pogosto ulovijo kakega krta in ne zametujejo niti ježa. Če najdemo v grmovju prazno jezevo kožo, je ima navadno na vesti jazbec. V prosti naravi živeti jazbeci pa ne gredo nikoli na mrhovino. Od sto natančno preiskanih vlomov v kokošnjake jih je 83 odpadlo na lisice in le dva na jazbece. Zato je naravnost neverjetno, da ljudje s tako vneto streljajo ali lovijo žival, ki tako

pridno uničuje škodljivce, da bi jo človek skoraj lahko za to plačeval in nastavljal.

Sicer pa nikakor ni preprosto, spraviti jazbeca iz zemlje. Jazbec se lahko v nekaj minutah popolnoma zakoplje v zemljo. Če torej izkopljemo meter globoko v jazbino, si jazbec skoraj hitreje koplje pot naprej, kot ga dohajamo. Zato je treba za njim poslati psa, ki pa ne sme priti preblizu, sicer mu lahko slaba prede. Pes sme jazbeca le ugrizniti v široko zadnjo plat, zakaj tedaj se mora preganjanec obrniti in braniti. Tako ne more dalje kopati. Da nes navadno jazbecev ne pobijajo več, ampak jih lovijo in potem selijo v kraje, kjer bi radi imeli to koristno žival. Sicer se pa

jazbec izmuzne iz vsake vreče, v kateri najde tudi najmanjšo luknjico, da lahko vsaj nos vanjo vtakne. Glava je pravi klin in, čeprav tehta ta fant od fare le 12 do 19 kilogramov, je njegova moč neverjetna. Jazbec je pravi mojster v pobegu.

Sicer pa niso vsi jazbeci belo-črno progasti. Najdemo tudi popolnoma črne in čisto bele, pa tudi rumeno-bele in rdeče-bele. Star jazbec je v ujetništvu neprijeten gojenec. Treba je paziti, da ne zagrabljuje človeka za prste. Ujeti mladiči pa postanejo zelo zaupni in krotki, se igrajo s psi in jedo iz roke. Nič ni posebnega, če spremlja tak jazbec gospodarja kot pes.

Dr. O.

ZDRAVNIK SVETUJE:

O gobah in zastrupitvah z njimi

Če hodimo po naših gozdovih, nas gobe vedno znova razveselijo s svojimi pestrimi barvami in z raznolikimi zanimivimi oblikami. Gobe so sestavina naših domačih gozdov. Med gozdom in gobami obstoji obojestranska odvisnost in znanstveno so ugotovili, da se večinoma vzajemno pospešujejo v rasti. Gobe štejemo k rastlinam. Celotno rastlinstvo na zemlji pa delimo v dve veliki skupini, in sicer v trosnice (Sporenpflanzen) in v cvetnice (Blütenpflanzen).

Trosnice obsegajo različne množične rastlinske oblike, in sicer od enocelične tvorbe do visoko razvitih rastlin s koreninami, stebli in listi. Od cvetnic pa se razlikujejo v tem, da se razmnožujejo s trosi, medtem ko se širijo cvetnice s semeni, ki so nastala iz cvetov. Med trosnice spadajo bakterije, glive, plesnivke in kvasovke, alge, rženi rožički, žitne rje, sneti, gobe, lišaji, mahovi in praprotnice. Trosi, s katerimi se gobe razmnožujejo, so mikroskopično majhne, tako da jih s prostim očesom sploh ni mogoče videti. So enocelične tvorbe, ki se ločijo od matične gobe in tvorijo izhodišče za novo samostojno bitje. Nahajajo se na različno barvanih lističih pod gobjim klobukom in merijo od tri do dvajset tisočink milimetra. Dospje gobji tros na ugodno podlago, to je na gnihoče listje ali gnoj, začne kaliti. Iz trosa izraste v trohobni gozdne zemlje med odpadlimi drevesnimi listi ter delčki prsti dolga bela nitka. Ta se kaj kmalu razraste v gosto mrežo nitk, oziroma v iz številnih belih nitk sestavljeno podgobje ali micelij, ki črpa hrano iz gnihočih organskih snovi v zemlji. Ako je podgobje že zadostno razvito in je že sprejelo vase zadostno količino redilnih snovi, tvori na gotovih mestih majhne okrogle odebeline, iz katerih poženo nad zemljo mesnata, različno oblikovana gobja ogrodja.

Po zunanji obliki delimo gobe v 2 skupini, in sicer v gobe klobučarke in v gobe brez klobuka. Pri prvi skupini razločujemo bet ali štor, ki je lahko čvrst ali votel, in klobuk, ki je različno oblikovan in razne barve, kar je odvisno od sestave zemlje, od svetlobe, vlage, temperature in od svojstvenih lastnosti dotične gobje vrste. Pri drugi skupini gobje ogrodje ni razčlenjeno, kakor na primer pri kreslini gobi na bukvinem deblu in pri rumeni grivi ali medvedovih tacah, ki so grmičasto razraščene.

Ker gobe nimajo klorofila ali zelenila, si ne morejo same zgraditi svoje telo kakor zelene rastline s pomočjo sončne svetlobe iz ogljikovega dioksida iz zraka in iz rudninskih hranilnih soli iz zemlje skozi korenine. One torej ne morejo asimilirati ali si usvajati in spreminjati ogljikovo

kislino v takozvane ogljikove hidrate, to je v škrob in sladkor. Gobe so primorane sprejeti vase že predelane organske redilne snovi, ki se nahajajo v odpadnih listih in trohnečih rastlinah gozdne zemlje. V teh gnihočih rastlinskih ostankih raste in živi podgobje in iz te prepercele zemlje (Modererde) črpa goba svoje sestavne dele. Podgobje (micelij) podpira v rasti gozdne rastline v neposredni okolici z oddajo amonijakovih soli, medtem ko se podgobje prehranjuje s preperelimi odpadki gozdnih rastlin. Tako vzajemno prehranjevanje imenujemo v botaniki sožitje ali simbiozo.

Glede zemlje so gobe več ali manj izbirčne. Nekatere vrste so jako skromne, kakor na primer lišičke, ki uspevajo povsod. Druge, na primer užitne gobane ali jurčke, naše najboljše in najbolj okusne gobe, najdemo samo v listnatih ali iglastih gozdovih. Del gob rabi za rast apceno zemljo, drugi del zopet pečeno, lapornat ali ilovnat svet. Nekaterim gobam prija pogojen travnik ali kompost, kakor na primer šampinjonom. Druge vrste uspevajo samo v bližini breze in macesna, kakor na primer gobe brezovke in macesnovke.

Gobe, katerih je 100.000 vrst, vzbujajo naše posebno zanimanje, ker je med njimi mnogo izvrstnih užitnih gob. Primerno strokovno pripravljene, so redilne in okusne jedi ter dragocen dodatek k naši prehrani. Če upoštevamo kemične lastnosti gob, najdemo, da je njihova hranilna vrednost večja kakor pri zelenjavi, ker vsebuje gobe znatno večje količine beljakovin, maščobe in hranilnih soli. Nadalje dovajajo našemu telesu tudi več rudninskih snovi. V tem oziru se približujejo gobe bolj mesni hrani in so potemtakem nekaj nadomestek za meso. Tudi v zgradbi sladkornih spojin in celičnih tvarin imajo gobe bolj značaj mesa, ki se uveljavlja zlasti kot svojstveno prijeten vonj, če gobe pečemo. Samo glede količine vitaminov ostajajo gobe za zelenjavo, oziroma za povrtnino. Človeško telo ne zmore proizvajati vitaminov, ampak jih mora dovajati z rastlinsko hrano. V mesu jih je tudi premalo. Gobe so torej, kot rečeno, nadomestek za meso. Pri tem pa nudijo gobe še to prednost, da so celo leto na razpolago in njihova dobava na kmetih ne zahteva denarja in ne lastnega zemljišča. Z razmeroma malenkostnim trudom jih lahko najdemo povsod pri ugodnem vremenu, in sicer večkrat v količinah, katerih ne moremo takoj porabiti. Ako pa ta prebitek na gobah dobro posušimo, imamo pozimi lepo zalogo visoko vrednih živil za tečne jedi. Za sušenje so najbolj primerne vse ne preveč mehke in ne preveč sluznate gobe, v naših krajih predvsem veliki užitni gobani ali jurčki, ki niso črvi. (Dalje)

FRAN ERJAVEC:

255

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Glavno pozornost je pa posvečal Vodnik v tem desetletju proučevanju slovenskega jezika, pripravljajoč slovensko slovnico in slovar ter ubijajoč se s pravopisom. Ker Gutsmanov slovar medtem že davno ni več zadostoval, se je lotil predvsem tega, kot najnujnejšega ter zbral do l. 1806 slovenske izraze že za 30.000 nemških besedi in je sam izjavil, da vsebuje »čistoslovenski besedni zaklad narečij vseh Slovanov, ki prebivajo med gornjo Dravo, Savo, Kolpo, Tržaškimi zalivom in Sočo«. Ta trditve je bila pa pretirana, kajti nove slovenske izraze je nabral le iz kranjskih narečij, ki jih je tudi sam dobro poznal, dočim se je n. pr. glede koroških opiral le na Megiserja, Popoviča in Gutsmana. Po Zoisovi želji naj bi se podal jeseni l. 1809 sicer tudi sam na Koroško, kjer naj bi med tamošnjimi protestanti iskal zanj stare slovenske protestantske tiske in verjetno tudi zase zbiral koroške besede, toda to namero je pač preprečila nova vojna. Vsekakor bi bil pa ta Vodnikov slovar dotlej najbogatejši in je zbral zanj toliko pristnega novega narodnega blaga kot še nihče pred njim; žal je bil pa prezaposlen na vse strani, da bi ga bil mogel tudi doživeti. Zanimivo je, da je v tej dobi tudi uvidel potrebo enotne označbe za ves naš narod, ki ga je bil še v prejšnjem desetletju delil v »Kranjce« in »unanje Slovence« (gl. III. poglavje) ter je začel rabiti za našo celotnost izraz »Slowenzen« (in »slowenzisch«). — Velja pa še omeniti, da so v teh letih že doraščali tudi prvi Vodni-

kovi dijaki s prepornim zanimanjem, izmed katerih se bomo tudi mi pozneje srečali še z Jakobom Zupanom in Primcem.

Ljubljanski Vodnik je bil torej v tem desetletju pod Zoisovim vodstvom nedvomno največji in najdelavnejši prepornidatelj, ki je začel že zgodaj vplivati tudi na naše prebujene moze po obrobni deželah in so nekateri iskali že tudi neposrednih zvez z njim (n. pr. G r u n d t n e r). Toda ravno v teh letih se je zgajal v Zoisovi hiši še drug mož, ki je postal pozneje nekako središče našega preporna in časovno prvi naš veliki jezikoslovec. To je bil Jernej Kopitar, po rodu Gorenjec (1780—1844), ki je l. 1800 dovršil ljubljanski licej in prišel pozimi l. 1803—04 v Zoisovo hišo za baronovega tajnika, knjižničarja ter varuha njegovih velikih rudninskih zbirk in kjer se je dobro seznanil z že slavnim Vodnikom, razen tega pa tudi izven Zoisovega doma še z raznimi drugimi tedanjimi in bodočimi prepornidateli (Ravnikarjem, Primcem, Jak. Zupanom i. dr.). Zois je zbudil v izredno nadarjenem, častihlepem in samozavestnem, a tudi nevoščljivem mladeniču preporno in znanstveno navdušenje, razen tega je pa že v teh letih tudi jako poglobil in razširil svojo vsestransko izobrazbo, zlasti jezikovno. Poučeval je tudi neko baronovo sorodnico v slovenščini in to ga je napotilo k podrobnemu in temeljitemu proučevanju našega jezika ter k odločitvi, da še pred Vodnikom izda sam slovensko slovnico. Spomladi l. 1808 je stopil celo v pismo zvezo z Dobrovskim ter postal potem največji učenec znamenitega »patriarha slovenskega jezikoslovja«. Njegova slovnica je bila tedaj že v tisku, toda jeseni istega leta se je odpravil na Dunaj študirat pravo. Tu se je hitro seznanil z mnogimi znanstveniki in uglednimi možmi raznih narodov (med dru-

gimi tudi z zgodovinarjem Suntingerjem iz Celovca, urednikom Sartorijem in nekaterimi Srbi). Pravnih naukov pa Kopitar ni dovršil, temveč je že konec l. 1810 dobil službo knjižničarja dvorne (sedaj nacionalne) knjižnice, kjer je ostal potem do smrti.

Znamenita Kopitarjeva slovnica, z naslovom, »Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark«, je izšla na spomlad l. 1809 v Ljubljani, ko je bil njen pisatelj že na Dunaju in je pomenjala za nas prvi zgodovinski dogodek. Res je, da nam je dal že dobrih 30 let poprej Gutsman za tedanje čase odlično prvo slovensko znanstveno slovnico, vendar je bila ta namenjena predvsem Nemcem, ki so se želeli učiti slovensko in je spričo tedanjega silnega razvoja jezikoslovja tudi že močno zastarela, dočim je bila Kopitarjeva namenjena predvsem Slovincem samim kot kažipot za pravilno pojmovanje in pisanje njih materinščine. Res je tudi, da je obdelal Kopitar izčrpno le osnovna poglavja (glasoslovje in oblikoslovje), vendar jih je obdelal po tedanjih najmodernejših znanstvenih zahtevah (naslanjal se je zlasti na znamenitega nemškega jezikoslovca Adelunga in seveda tudi že na Dobrovškega) in je kot prvi pri nas postavil načela, ki veljajo trajno. Trdil je, da slovnica ni »tvorec« jezika, temveč le poročevalec o njem in da se zato tudi ne sme jeziku vsiljevati raznih pravil, temveč iskati ta v njem samem; zahteval je, da iščejo pisatelji domačih izrazov med ljudstvom, nastopal proti pisem, ki so slovensko pisali, a nemško mislili in s tem le kvarili jezik, ter obravnaval jezik kot živ organizem. Zasedoval je zgodovino našega jezika, popisal vse dotlej znane in še vrsto na novo odkritih starih slovenskih tiskov ter kazal nova pota, po katerih je treba gojiti čisto slovenščino in jo bližati drugim slovanskim jezikom.

CELOVEC

† Friderika Wieser

V soboto, dne 12. septembra t. l., smo na pokopališču v Šmartnu pri Celovcu položili k večnemu počitku gospo Frideriko Wieser, ženo uradnika Kmetijske bolniške blagajne v Celovcu.

Doma iz Bistrice pri Zilji je dala sedmerim otrokom lepo krščansko vzgojo in je v 55. letu podlegla zahrbtni bolezni.

Sin Pepej pa je leta 1952 tik po maturi na celovski realni gimnaziji šel po nesreči v Konstancu pred svojo mamo v večnost.

Pokojni materi želimo, da se odpočije po napornem delu življenja, vsem zaostalim pa izrekamo prisrčno sožalje.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Od poročne gostije pri Užmanu novembra preteklega leta so minuli tedni in meseci in prišel je dan, ko se je Hanzej odpravil na pot v medškofijski zavod v Horn na Niževavstrijskem, da se tam posveti študiju in pripravi na svoj poklic; saj radi tega je oddal posest sestri, da bi bil prost za božji poklic. V nedeljo 6. t. m. smo se zbrali v prijateljskem krogu pri Užmanu, da se poslovimo od njega in mu izrečemo zahvalo za delo in trud v fantovskih vrstah in v farni prosveti. G. Vinko in župnik sta tolmačila našo zahvalo in mu želela veselo vztrajnost in božjo pomoč na dolgo pot.

In odpravljaj se je od nas tudi g. kaplan Mihor. Pa kar tako brez slovesa! Šele v nedeljo smo v tedenskem oznanilu zvedeli, da je prestavljen v Pliberk in da je med tednom že odšel. Radi bi se mu zahvalili za triletni trud z nami, z našimi otroki in našo mladino. Imamo še v živem spominu letošnji pokrajinski mladinski dan v Št. Jakobu. In ena najbolj živih slik je bila »Sobotni večer«, ki jo je v dolgem trudu in številnih vajah pripravil g. kaplan: koliko mladine na odru, ki je svirala, muzicirala in prepevala! G. župnik nas je opomnil, naj bo naša zahvala v molitvi, naj ga Bog še naprej blagoslavlja, varuje in ohranja! In tako bomo storili.

Veseli smo, da smo dobili naslednika g. Mihorju, ki bo pomagal mojstri dušno-pastirsko delo v fari, ki se je povečalo s sooskrbo verouka na pečniški šoli. Preč. g. Mirko Brumnik je prišel k nam — po daljšem bolezenskem dopustu. Želimo mu zdravja in moči, veselja in uspeha v Št. Jakobu.

12. september je v posebni meri avstrijski zgodovinski praznik. Leta 1683 so Turki oblegali Dunaj. Poljski kralj Jan Sobieski je prihitel omagujočim na pomoč. Papež Inocencij XI. je pripisal zmago predvsem Marijini pomoči in je vpeljal praznik Marijinega imena. Na Dunaju so obhajali ta spomin z veliko prošnjo procesijo z lučkami po mestu, da izprosijo pravičen mir.

To misel smo povzeli tudi mi in na cerkveno oznanilo prihiteli v nedeljo, 13. t. m., zvečer v Št. Peter v podružno cerkev; od tam smo se zvrstili v dolgi procesiji z lučkami na hrib — v farno cerkev, kjer smo po pridigi o tedanjih in današnjih »Turkih« pred tedanjim in današnjim »Dunaji« dali duška svojemu otroškemu zupanju do Marije s petimi litanijami Marijinimi. S tem smo prepričljivo izpovedali tudi svojo skrb za državo, domovino in dom, ki morejo uspevati in se ohraniti le na podlagi zdravih, neločljivih zakonov-družin. »Heimatreue« te vrste ni nič manj vredna kot manifestacije nekaterih krogov med nami, ki ponujajo roko v sožitje le tistim, »ki so dobre volje«, kar verjetno pomeni »le tistim, ki tajijo svojo mater in njeno besedo«.

ZAHOMEČ NA ZILJI
(Zeganje in štehvanje)

Zahomeč, prijazna vasica ob Zilji, v senci mogočnega Dobrača, je minulo nedeljo praznovala svoje vsakoletno zeganje s »štehvanjem« po domačem običaju, ki se ga v sivo davnino, menda še v turške čase.

Bog nam je naklonil lep dan in z jasne neba je že zjutraj prijazno sonce oblivalo s svojimi žarki vso dolino ter dajalo starodavnim narodnim nošam (ki jih imenujejo »ras«) fantov in deklet še poseben sijaj.

V gostilni pri Hrebcu se je že zjutraj zbrala fantovska »konta«. Veselje je bilo gledati postavne fante v živopisnih nošah, ko so odkorakali v cerkev. So to fantje, ki so že izpolnili 16. leto ter bili po posebnem obredu sprejeti v fantovski krog ali »konto«.



Pri nas na Koroškem

Dan so začeli po naši stari slovenski šegi s službo božjo. Po maši so se zbrali pod lipo in zapeli:

»Zakaj bi jaz kristjan vesel ne bil,
ko sem nočoj pri sv. maši bil,
tam sem videl Jezusa
inu njegovo mater žalostna«.

Godba je zaigrala in fantovski starešina je izrekel napitnico, nakar pa so pili blagoslovljeno vino iz »štefana« ter prepevali narodne pesmi. Nato so se skupno z dekleti v nošah podali v spredu v dvorano gostilne »prvi rej skušati«.

Po izdatnem kosilu, kjer je prišla na mizo »čisava župa«, »nabulano« in svinina, so potem popoldne fantje zajezdili svoje iskre konjice, ki jim trava ziljskih travnikov daje moč in poskočnost, k štehvanju pod vaško lipo.

šali ujeti na svoj bat. Dobil ga je zmagovalec štehvanja, Petrijev Francej. Poleg zmage mu je pripadla še ena pravica, prvi rej s »štehvovsko dečvo« na »visokem raju pod lipo«.

Sedaj so pristopila še druga dekleta, ki so po starem običaju priznane kot godne za ples. Krasen je bil pri »prvem raju« pogled na mlade pare, živa podoba iskrenosti mladosti. Zraven so pa peli:

»Bog nam daj ta dober čas,
ta prvi rej začeli smo;
kdor je z Bogom, Bog je z njim,
sam Jezus je Marijin sin.«

Sledila je ljudska zabava v bližnji gostilni. Godli so godci, ki se sami imenujejo »veseli planšarji«, ki so pa nekam hudo gledali, pogosto počivali in razlagali v tako zvanem programu lanske »smešnice«.



Zdaj zdaj bo padlo po bariglici... (Š štehvanja pred nekaj leti v Gorjah)

Fantje in konji so pokazali moč in gibčnost, ki ju ima samo mladost. Toda trdoglavi »Turek«, ki ga je predstavljala močna bariglica, se ni pustil kar tako ugnati. Eden za drugim so v galopu jahali v napadu nanjo in jo obdelovali z železnimi bati. Tako dolgo so jo zbijali, da se je končno razletela.

Strokovnjaški in pravični sodnik »štehvovski mojster« je potem vzel iz rok zale »štehvovske dečle« pisan vešček iz cvetja in žide, ki so ga potem fantje v diru sku-

Na ta dan se je v Zahomcu zbralo mnogo ljudstva iz Zilje in Roža. Ceste, pota in stogi so bili polni avtomobilov. Po mnenju vseh je bilo letošnje štehvanje posebno lepo in se je odigralo natančno po starodavni šegi. Snemali so ga tudi za radio in film. Gostoljubni Zahomčani so ta dan goste in prijatelje od blizu in daleč gostili v duhu prave slovenske gostoljubnosti.

Bil je lep dan in vesel, domač praznik naših Ziljanov, na katerega se bomo vsi radi spominjali.

† Hartmanova mati

Po dolgi in težki bolezni je v Gospodu zaspala dobra slovenska žena in krščanska mati.

Bila je skozi desetletja srce Hartmanove hiše, ki pa ni bila le dom njenemu možu Mateju in njenim otrokom, marveč vsem, ki so prišli dobrega srca in duha mimo Hartmanovega doma v Libučah.

Ko je ob pogrebu pripovedovala starejša žena, da se ne spominja, da bi kdaj v svojem življenju šla mimo Hartmanove hiše, ne da bi vstopila v ta topli dom, je mogoče najbolje označila vlogo, ki jo je igral in jo igra Hartmanov dom skozi dolga, dolga leta.

Pred 60 leti je mladi Hartman pripeljal svojo izvoljenko Terezijo od Kušejeve kmetije v Libučah. Skupno sta skrbela za dom in skupno vzgajala šestero otrok. Rod pevecv je rasel na Hartmanovem domu, ki je dal koroškim Slovencem tudi pesnico Milko Hartman. Ona je zapela pesem o Libuškem polju, kakor more samo tisti, ki se je iz njega rodil in z njim bil zraščan z vsem srcem.

Kakor sta Matej in Terezija Hartman skupno skrbela za dom, sta tudi skupno nosila breme izgnanstva v sredini nemškega rajha od 14. aprila 1942. Leta 1943 pa je ta mrzla tujina prerezala nit življenja možu Mateju in pognala sina Tevčja na nemško fronto, s katere se ni več vrnil. Sin Hanzej pa si je v izgnanstvu nakopal

bolezen, katera ga je strla leta 1956.

Le trije otroci so stali ob materini bolniški postelji: Milka, Foltej in Trezka. Leta in leta je žena trpela vdana v božjo voljo, dokler je ni poklical Vsemogočni k sebi. V nedeljo, dne 13. septembra, je rajnico spremila ogromna množica ljudstva na libuško pokopališče, da izreče tej blagi materi poslednjo zahvalo in se od nje poslovijo. Na grob so prihiteli skoraj vsi živeči nekdanji pliberški kaplani, da se tej do brotnici še enkrat toplo zahvalijo. Pogrebne obrede je vodil pliberški mestni župnik Alojzij Kulmež, ki je v nagrobnem govoru podal lik rajne. Za njeno svetno udejstvovanje se je rajni zahvalil Janko Ogris star. in v imenu izseljencev se je od Hartmanove matere poslovil g. Janšej.

Na domu, v cerkvi in ob odprtem gróbu pa je prepeval pliberški mešani zbor pod vodstvom prof. Silva Miheliča.

Hartmanovi mami želimo, da se v domači tako ljubljene zemlji odpočije, zaostalim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

LEDINCE — BEGUNJE

(† Tomaž Lešnik)

Dne 8. septembra smo v Begunjah na Gorenjskem spremili k zadnjemu počitku rajnega Tomaža Lešnika. Od hiše žalosti se je dolgi spredu, v katerem je bila tudi požarna bramba z zastavo, pomaknil pro-

ti cerkvi. Žalni sprevod je vodil ljubljanski stolni kanonik dr. Janko Arnejc ob asistenci še štirih duhovnikov, med katerimi je bil pokojnikov sin č. g. Rafko Lešnik, župni upravitelj v Mokronogu na Dolenjskem.

Pogrebci so cerkev napolnili in sv. mašo zadušnico je opravil č. g. Rafko, nakar smo spremili rajnega Tomaža na božjo njivo, kjer je pogrebne obrede opravil mil. g. kanonik dr. Arnejc.

Pokojnik se je rodil in dorastel pri nas v Ledincih. Že kot mladenič je stopil v službo pri železnici, kjer je ostal do leta 1920. Nato se je preselil na Gorenjsko kjer je ostal v službi pri železnici do upokojitve. Dosegel je visoko starost 85 let. Še do zadnjega je ohranil duševno in telesno čilost in živahnost. Bil je navdušen prijatelj planin in je zbiral redka planinska zelišča. Še nekaj dni pred smrtjo se je sprehajal po gozdu in iskal svoje ljubljene rastline.

Bil je dober človek — poštenjak, zato ga bomo vsi ohranili v lepem spominu.

Vabila

Farna mladina iz Dobrle vesi priredi prihodnjo nedeljo, dne 20. septembra, ob 2. uri popoldne pri VOGLU v Št. Primožu igro v 3. dejanjih

»PRISEGAM«.

Na veselo in tudi pretresljivo igro ste vsi prisrčno vabljeni!

Vabila

Farna mladina v Št. Janžu v Rožu je pripravila v spomin 200-letnice zidanja domače farne cerkve zgodovinsko igro

»MARIJA V OGNJU«,

ki prikazuje, kako so Turki leta 1492 pustošili v Rožu in hoteli zažgati tudi milostni kip Marije v Št. Janžu, toda zgodil se je čudež in Marija je sredi ognja ostala nedotaknjena.

Prireditev bo v nedeljo, 20. sept., ob pol 7. uri zvečer pred farno cerkvijo.

V slučaju slabega vremena bo prireditev v dvorani pri Tišlerju ob 3. uri popoldne in ob 7. uri zvečer.

SKOCIJAN

(Izlet cerkvenih pevcev)

Rekli smo: »Na Malo Gospojnico hočemo še posebno počastiti nebeško Kraljico!« Namenili smo se prav v središče Koroške, tja, kjer se že stoletja zbirajo Nemci kakor Slovenci, da počaste Marijo — v Gospo Sveto. S psalmistom smo vzkliknili: »Veselim se, ker v Gospodovo hišo gremo!«

Okoli sedme ure smo se pomaknili iz Škocijana. Hitro sta brzela avtobusa proti Gospe Sveti. Med veselo družbo, po prijatni in veseli vožnji smo zagledali pred seboj veličastno Marijino svetišče. Ta dan 8. septembra imajo v tej lepi cerkvi celodnevno čiščenje. Predstojnik svetišča je dal prednost našemu g. župniku Kogleku, da so mogli maševati pri glavnem oltarju. Naš zbor 18 pevcev je lepo prepeval izbrane pesmi. Kot zaključek smo zapeli vedno lepo pesem »Je mrak končan«. Vsi navzoči so bili presenečeni, ker tako močnega zbora tukaj navadno ne slišijo.

AKADEMIK, 22, 178, ki bo prevzel domačo gostilno, želi spoznati inteligentno dekle z gospodinjsko ali srednjo šolo ter ljubeznijo do obrti in umetnosti. — Dopise poslati pod značko »Resno« na uredništvo lista.

Izvršili smo s tem svojo nedeljsko dolžnost. Po kratkem pokrepčilu smo zopet zasedli svoje prostore v avtobusu. Kam pa sedaj? Naprej proti Krki. Kmalu smo dospeli v Strassburg. Tudi tu se ponajajo s krasno cerkvijo. Vstopili smo, zapeli: angelsko pozdravljenje. Lepa, visoka, akustična cerkev! Gospod župnik so rekli: »Škoda, da mi nimamo v Škocijanu take cerkve!«

Hoteli smo veliko prepotovati, zato kar naprej, da bomo izvršili svoj potni program. Kakor povsod, smo bili tudi v Krki (Nadaljevanje na 8. strani)

Obirajte le povsem zrelo sadje

Vse delo v sadovnjaku je bilo lahko zastoj, če pri obiranju, sortiranju in shranjevanju plodov ne boste dovolj pazljivi in natančni!

Sadje je treba obirati šele takrat, ko je na drevesu dozorelo, se pravi, ko je dobilo tipično barvo, okus in doseglo pravo stopnjo trpežnosti. Kdaj je pravi čas za obiranje sadja, ni lahko ugotoviti, ker igrajo pri tem odločilno vlogo tudi sorta sadja, lega sadovnjaka in vreme. Če obirate sadje pre zgodaj, ste vzeli plodovom možnost, da bi

se mogli docela razviti in dozoreti; ako pa jih utrgate prepozno, postanejo mokasti ali pa nagrbančeni. Taki plodovi se ne držijo dolgo. Prvo velja predvsem za pozne sorte, drugo pa za zgodnje. Iz tega sledi, da bi bilo najbolj pametno sadje zgodnjih sort obirati na splošno nekaj dni pred popolnim dozorenjem, dočim bi se izplačalo puščati sadje poznih sort kolikor mogoče dolgo na drevju.

Predčasno odpadanje plodov in rjavina pešk nista znaka dozorelosti plodov. Neka-

teri plodovi odpadajo, ker jih je napadel sadni črv. Na žalost je mogoče često videti, kako pri obiranju sadja poškodujejo tudi rodni les. Take poškodbe je treba preprečiti, ker so sadjarju v škodo. Pecelj se rad loči od rodnega lesa, če plod nekoliko zasučete in ga pri tem privzdignete. Primerno orodje vam seveda olajša delo in ohrani kakovost plodov. Priporočljive so močne, trdno stoječe lestve in košarice, v katere sadje polagate. Kmetijska zbornica prireja v zadnjih letih pozimi tečaje za pletenje takih košar. Pri teh tečajih se lahko vsakdo izuri v tem delu.

Važno pomožno sredstvo pri obiranju sadja v večjih količinah so leseni zabojčki za sadje, v katere zlagate sadje že pod drevesom, kajti dobro se da prodati le najboljše plodove, ki se dolgo držijo. Z večkratnim predevanjem in pretresanjem prizadene plodovom nehoti poškodbe, za voljo katerih prične gniti.

Če želite imeti sadje dobro shranjeno, mora biti prostor, v katerem se nahaja, hladen (0,5° Celzija), relativno vlažen (80-90 odst. vlage) in večkrat prezračen. Pri prezračevanju pa je nujno treba nadzorovati temperaturo.

Sadje v shrambi je treba redno prebirati. To opravilo mora biti izvršeno res skrbno in temeljito.

IZPLAČALI SO ŽE 67.407 RENT

Kmetijska zavarovalnica za dodatne rente je samo v mesecu juliju 1959 izplačala 67.407 rent. Do 31. julija 1959 je bilo tej ustanovi predloženih 120.933 prošenj za dodatne rente.

Nekaj o pospravljanju

Pospravljanje stanovanja je v vsakem gospodinjstvu tisto delo, katero mora biti opravljeno vsak dan, prav tako kakor priprava zajtrka, kuhanje obeda in večerje ter pomivanje posode.

To delo opravljamo v prvih jutranjih urah, zato je nujno, da si vsaka gospodinja praktično razdeli dnevni red dela, oziroma nekaj gospodinjstvi urnik.

V spalnicah moramo postelje vsak dan dobro prezračiti, preden jih zopet posteljemo. Poleg tega je nujno, da večkrat posteljino tudi presončimo, zlasti v poletnem času, sprašimo in skrtačimo. Kjer posteljina ni prezračena, se kmalu vsa vanjo neprijeten duh po telesnem izparovanju, kateremu je naše telo med spanjem še bolj podvrženo. Neprijetni duh se iz spalnice razširi po vsej hiši in nam udarja v nos takoj, čim odpremo vrata. Zato je zračenje stanovanja, posebno spalnih sob, zelo važno kakor tudi pogosta menjava posteljnega perila. Tkanini bolj škoduje, če jo pustimo, da se čez mero zamaže in prepoji z znojem, kakor pa če jo pogosto denemo v žehto. Ne glede na to dejstvo pa je občutek svežega perila prijeten in spanje na njem zdravo in okrepevalno. Iz dobre, čiste, prezračene, s čistim perilom postlane postelje vstane človek spočit in vesel, nasprotno pa iz slabe, umazane, s potom prepojene, nespočite, zato čemerne in siten. Če velja rek: »V zdravem telesu, zdrava duša«, velja tudi, da je v snažni postelji zdravo spanje, ki je vsakemu človeku potrebno.

Z menjavo posteljnega perila bodimo v slučaju bolezni še bolj radodarni. Marsikdaj bi smel zdravnik zapisati na recept: sveže rjuhe in prevleke! Ne pozabimo, da je obilna poraba mila v gospodinjstvu tudi znak kulture!

Mnogo je gospodinj, ki skrbijo le za lepoto in snago tistih prostorov, kamor zahajajo tudi drugi ljudje. Po drugih prostorih je pa površno pospravljen in vse na-

Še nekaj o spravljanju krompirja

Pri spravljanju krompirja je treba še prav posebno paziti na temeljito pobiranje gomoljev. Tudi potem, ko ste odpeljali zel in pobrali, da, celo pri poznejšem oranju je treba pobrati še vse krompirjeve gomolje, kajti če tega ne storite, bodo pogladi drugo pomlad krompirjevi grmički in druge kulture. In prav ti posamič stoječi krompirjevi grmički, ki jih navadno nihče niti ne pogleda, so gnezda, v katerih se razmnožuje krompirjev hrošč in drugi škodljivci.

Krompirjeve zeli ni treba sežigati, ker jo lahko uporabite kot drugo izolirno plast v krompirjevih zasipnicah proti mrazu, in če je zasipnica dovolj ohlajena, tudi proti toploti. Razen tega pa je krompirjeva zel pripravna tudi za pokrivanje travnikov in pašnikov, posebno novih.

Še posebno važno pa je pravočasno uporabljati parnih kotlov. Lani v kljub vsem pozivom in nasvetom že od začetka kmetje niso okisali dovolj krompirja za krmo. Posledica tega je bila, da velik del kmetov ni utrpel le velikih izgub pri zasipanju krmnega krompirja in tozadevnih stroškov, temveč je moral spomladi po zelo nizki ceni prodajati namizni krompir.

Letina krompirja se da pametno uporabiti le, ako večjo polovico letine pokrmite in začnete s tem že avgusta ali septembra.

robe. Prav do zadnjega kotička v omari moramo imeti pospravljen in snažno. Nekateri gospodinjje vstajajo, se pehajo in trudijo ves dan, a vendar ni pravega uspeha. Večkrat zato ne, ker so otroci slabo vzgojeni, da vse raznesejo, navlečejo, nasmetijo in umažejo. Nobene stvari ne pustijo na svojem mestu, svojih igračk ne spravijo sami, ker niso tega vajeni. Ako otrok ne navadimo zgodaj na red, tega tudi potem, ko dorastejo, ne bodo znali. Odložena obleka bo ležala na stolah, visela na vratih, čevlji bo imel vsak svoj kot. Če bo treba vzeti kaj iz omare, bodo premetali vse in seveda tudi tako pustili. Skrbno zlikano in poravnano perilo bo vse pomečkano in razmetano križem kražem. Gospodinja pa bo lahko začela znova. Tako se slaba vzgoja otrok trdo maščuje in ženinino delo je Sisifovo delo, ki mu ni ne konca ne kraja.

Vam je znano?

Naše hranilnice se morajo prav tako kot vsi bančni inštituti držati načela bančne tajnosti. Ta predpis o bančni tajnosti določa, da ne sme nihče izvedeti, koliko ima kdo v hranilnici vložnega denarja. Vsak ravnatelj hranilnice je dolžan držati se strogo pravila, da tretji ne sme izvedeti o vložnem denarju. Le v izrednih slučajih je mogoče dati sodišču pojasnila, toda tudi ta možnost je zelo omejena.

Pogosto pa je mogoče ugotoviti, da ljudje ne vlagajo svojega denarja v posojilnico, ker nočejo, da bi kdo vedel, koliko ga imajo. Ta skrb je popolnoma odveč.

S tem v zvezi je treba tudi še povedati, da vsakdo lahko vloži svoj denar tudi pod kakršnim koli zakrinkanim imenom. O vseh tozadevnih vprašanjih dobite pojasnila pri posojilnicah.

Mali kozmetični

Da si ohraniš vitko linijo, se privadi že od mladih let, da se tehtaš vsaj vsak mesec. Pri vsakdanjih opravkih in običajni hrani se v enem mesecu ne moreš toliko zrediti, da ne bi mogla z majhnim trudom in pazljivostjo teh presežnih kilogramov izgubiti. Nekaj časa ne jej testenin, kruha in slaščic, pa boš spet pri svoji normalni teži!

Roke se ti bodo lepo belile in tudi črnkasta barva kože na prstih, ki nastane po čiščenju in pripravljanju različnih zelenjav, bo izginila, če si roke zdrgneš z ožeto limono.

Če ti je narava dala slabe, redke lase ali pa če prično celó v šopih izpadati, poskusi s proseno kuro. Eno žlico opranega, surovega prosa (ne kaše) namakaj čez noč v treh žlicah vode in zjutraj pojej pomešano z medom ali nestriganim sadjem.

Ako hočeš imeti čisto polt obraza, skrbi za redno prebavo in stolic. Uživaj mnogo zelenjave in sadja. Priporočljive so suhe smokve in suhe slive.

Ustnic ne liči tako, da jim daš drugačno obliko, kot jim jo je dala narava. Temnopolta ženska ne sme uporabljati ustnega in ličnega rdečila z violetnim odtenkom. Napravi jo starejšo in ji da videz žene, ki je bolna na srcu. Rdečila z violetnim odtenkom naj uporabljajo samo ženske, ki so plavolase in zelo bele polti. Temnopolte naj uporabljajo rdečila z oranžnim odtenkom ali karminsko rdeče barve.

Če si namastiš vsak večer trepalnice in obrvi z glicerinom, ti bodo postale trepalnice daljše, temnejše in se bodo lepo svetile.



Neprijeten duh iz ust po uživanju česna in čebule omiliš, če zgrizeš lupinico limone.

Pri izpiranju las vlij pred zadnjim izmivanjem v vodo nekaj kisa, ki bo nevtraliziral milo! Blondinke naj dodajo vodi limono namesto kisa.

Če se lomijo nohti, jih nekaj časa ne smemo lakirati. Krajšajmo jih s pilo, ne s škarjami.

Če želiš imeti lepo, mlado in čisto kožo, si napravi lepoto masko iz korenja. Mlado, sveže korenje nstrgamo v kašo, ki jo nanesemo na obraz in pustimo kakih 10 minut, nato pa masko s svežo krpico zbrišemo z obraza. Masko ponavljamo več dni.

Brazgotin po operacijah ali opeklinah vsaj pol leta po nastanku ne izpostavljaj sončnim žarkom, če hočeš, da bo brazgotina lepa in gladka.

Zvečer ne pozabi izmiti ličil z obrazal. Izmitij jih z lepoto mlekem ali z mandeljnovim oljem. Tudi navadno mleko je dobro v ta namen. Nato si umij obraz z mehko vodo, najboljšo deževnico in, če imaš mastno kožo, tudi z dobrim toaletnim milom. Za noč rabi dobro nočno kremo, lahko pa tudi ribje olje ali mazilo, ki vsebuje ribje olje.

SEJEM OVNOV 25. SEPT. V ŠPITALU

Letošnji sejem ovnov se bo vršil skupno s sejmom pincgauskega goveda 25. sept. v Špitalu ob Dravi. Prijavljenih je 60 ovnov in nekaj plemenskih ovc. Naročila za nakup ovnov naslovite lahko na poslovalnico Deželne ovčjerejske zveze, Celovec, Museumgasse 5, telefon 48-11. Navedite zaželeni plemenski razred in ceno, ki ste jo pripravljeno plačati.

Kaj delajo in kako živijo drugod

Tistega, kar je možno v Ameriki, deželi neomejenih možnosti, pri nas često ali pa vsaj na isti način ni mogoče izvesti. Zato je čisto prav, da Amerike ne posnemamo (kopiramo), ampak razumemo (kapiramo).

Sedaj ko to vemo, je pa zanimivo vedeti, kaj se tam godi. V društvenem listu organiziranih ameriških farmerjev v Indiani je bilo pred kratkim mogoče brati naslednji oglas:

»Tvoje delo, ki ga opravljaš kot kmet, je važno! Vendar ti nisi le dobavitelj, temveč tudi važen snubač za ugled svojega stanu in pospeševatelj razumevanja za kmetijstvo!«

Smisel tega oglasa je, vplivati na javno mnenje. S pomočjo svojih krajevnih društev gradijo ameriški farmerji z zvezni državi Indiana na ta način most za sporazumevanje s svojimi mestnimi sosedi. Na ta svojstven način so v letu 1958 tisočem, ki živijo v mestu in delajo v trgovinah, tovarnah in pisarnah, razložili pomen kmetijstva in jim približali svoje probleme. Farmerji pa so si dali poročati o načinu življenja trgovcev, delavcev in uradnikov ter o skrbeh, ki tarejo meščane.

BODI NA CESTI PREVIDEN!

Ta boj za boljše razumevanje, katerega geslo je: »prehrana ima prednost«, se je sčasoma izkristaliziral v takozvane »tedne za mesto in deželo«.

Iz poročila rejcev simodolskega goveda

Iz poročila rejcev simodolskega goveda

Iz poročila delovne skupnosti avstrijskih rejcev goveda simodolskega plemena (Fleckviehzüchter) je razvidno, da je tej organizaciji pridruženih devet rejških zvez, med njimi tudi Zveza za koroško simodolsko govedo. 1. jan. 1959 je bilo včlanjenih 10.427 rejcev s 33.968 kravami z rodovnikom in 1.666 biki. Na Koroškem je 296 članov te organizacije, ki imajo skupaj 1.000 krav z rodovnikom in 124 bikov. Število članov na Koroškem se je povečalo za 24,4 odstotka. Povprečna storilnost vseh nadzorovanih krav simodolske pasme je znašala 3.400 kg mleka pri 4,06 odst. maščobe in 138 kg mlečne maščobe, kar odgovarja skoraj povprečni storilnosti koroških krav tega plemena.

ZA ZIMSKO SETEV SAMO ORIGINALNO SEME!

Umen in napreden kmetovalec uporablja za zimsko setev pšenice samo originalno seme, ki ga dobi pri kmečkih združenjih in v strokovnih trgovinah. Priporočamo »Dr. Lassers-Dickkopf-Winterweizen« in »Drauhofener-Kolben-Winterweizen«!

Kdor misli štediti pri semenu in gnojilih, naj se zaveda, da bo štedila tudi zemlja z letino.

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete



JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRLA VES
Odplačilo je mogoče na obroke. Zahtevajte cenike, pošljem po želji brezplačno.

Naši duhovni zakladi

Kratek pogled v slovensko literaturo

(6)

Z letom 1881 se uveljavi pri Slovencih realizem s trditvijo: umetnost je posnemanje. Umetnik naj podaja resnične dogodke, kakor so se zgodili. Če pa niso resnični, morajo biti podani vsaj življenjsko verjetno. Prosta domišljija je s tem izločena. Važnejši slovenski realisti so Fran Levce, največji kritik 19. stol. Janko Kersnik, Fran Detela, Fran Maselj-Podlimbarski in največji slov. epski pesnik Anton Aškerc. Poleg epskih je napisal tudi nekaj lirskih pesmi. Snov za pripovedne pesmi so mu dajale narodne pripovedke, slovenska in slovanska zgodovina, filozofija in socialna vprašanja. Pisal je balade in romane, socialne pesmi, satire in filozofske pesmi.

Leto 1881 pa pomeni tudi ločitev duhov med Slovenci. Na eni strani se je začel krepko in podrobno organizirati katoliški tabor in sicer na kulturnem, političnem in socialnogospodarskem polju. Po drugi strani pa se je vedno močneje uveljavljala svobodomiselnost, ki je pritegnila predvsem meščanstvo. Načelna ločitev in zdravo tekmovanje med obema taboroma je dalo slovenskemu narodu silen zagon, tako da se je v kratkem času 30 let dvignil iz precejšnje zaostalosti na evropsko višino.

Preko naturalizma, kateri se pri Slovencih nikoli ni mogel prav uveljaviti, nastopi pri Slovencih l. 1899 moderna. Pisatelji moderne so ali simbolisti (Cankar n. pr.), impresionisti (Josip Murn Aleks.) ali pa ekspresionisti (Župančič, Pregelj, Lovrenčič Joža itd.) Simbolizem so osebe, kraji in dogodki le sredstvo za izražanje neke misli, ideje; zanje so namreč stvari zunanjega sveta resnične le v vtisih, ki jih puščajo v človeku, žive torej v duši. To, kar umetnik vidi in kakor vidi, je del njegovega notranjega življenja in s tem, da riše te vtise, izpoveduje sebe. Vsi predmeti so torej izraz pesnika, so podobe, simboli njegovega življenja; impresionisti podajajo vtise (impresije) iz zunanjega sveta; to so bolj pasivne, sprejemajoče narave; niso pa to realisti ali naturalisti, ker so duševno občutljivejši ter pri nastajanju njihovih umetnin razum ne vpliva; ekspresionisti so pa krepkeje narave, ki zunanji svet po svoje doživljajo in gledajo in ga tudi po svoje (torej ne čisto realistično) izražajo.

V dobi moderne ustvarja: štiriperesna deteljica: Cankar, Župančič, Murn in Dragotin Kette. (Dalje)

Fantom v premislek

Slovensko ljudstvo je bilo vedno v svojem bistvu verno: zato tudi nam fantom visoko plapolata zastava vere v Boga. Vera v Boga je temelj našemu življenju. To moramo poudarjati zlasti danes, ko se brezbožni materializem vedno globlje zajeda v široke množice ljudstva. Povsod se poudarja samo vrednost denarja in dobička. Povsod se govori samo o tem, kaj nese, kaj se plača, kaj nudi užitek. Vera v Boga je opesala. V hlastanju za zemskimi dobrinami ljudje več ne spoštujejo Odršenikove besede: Iščite najprej božjega kraljestva! Pri starem, dnevnem navodilu: Moli in delaj! je prvi del izostal in se upošteva samo drugi del.

Kjer ni vere v Boga, tam tudi ni izpolnjevanja zapovedi, ni zavesti greha. Kako hladnokrvno in brezbrizno premnogi gledajo na greh! Kolikokrat se greh slika samo kot človeška slabost ali celo kot človeška potreba.

O, kako so božje zapovedi pozabljene ali celo odpravljene! Božje ime je človekovemu jeziku v zasmeh in porogo. Gospodov dan je postal hlapčevski dan hudobnemu duhu, družina je razrvana, polna razdora in sovraštva, dragoceno telesno življenje se nasilno uničuje, šesta zapoved je razuzdanemu svetu v posmeh in norčevanje, pravičnost je umrla, dobrota izgubila, ljubezen omrznila, dobro ime in čast so samo prazne besede. — To je resnična slika zmaterizirane družbe, v kateri ni vere v Boga in posmrtno življenje.

Slovenski narod je zastavo vere v Boga vedno visoko dvigal in na njej so bile jasno in živo zapisane božje zapovedi. Žal pa moramo opazovati, da ta zastava med nami marsikje omahuje. Znake namernega razkristjanjevanja naroda opažamo žal marsikje tudi med našim ljudstvom.



Rešitelj nemirnega sveta — krščanstvo

Že v davnih časih je bilo zapisano, da je življenje na zemlji neprestan boj, boj s samim seboj in boj z drugimi. Iz zgodovine vemo, da se ljudje spčetka niso spili zaradi revščine v boju za trdi kruh, ampak so se spili na bogatih poljanah, ker so dajale dovolj hrane nemu kakor drugemu. Prvega boja med ljudmi torej ni izzvalo siromaštvo, ampak bogastvo.

Ali je tudi danes tako? Poglejmo samo v težke napetosti današnjih dni, ko se je v resnici treba bati, da je mir na svetu v nevarnosti. Vse to vemo in moremo sklepati iz dnevnega časopisja in novic, ki jih dobivamo po radioaparatih. Vseposod zbiranje, pripravljane, dogovori in sestanki. Vseposod neznanostno tekmovanje, kdo bo imel več moralnega orožja. Tehnika, ki je v človeškem življenju gotovo napravila največji korak, je skoro izključno postavljena samo v pripravljanje bojne opreme. Kadar beremo o zadnjih rezultatih ubijanja, se človeku skoro ustavijo misli. Prišel je čas, ko človek troši svoje kraljevske sposobnosti razuma samo v ta namen, kako bo usmrtil sočloveka.

Strašno je na vse to misliti. Nam malim ljudem, ljudem z majhnimi zahtevami, je vse to zastrto s kopreno skrivnosti. Z leve in desne, od tega in onega bloka prihajajo do nas glasovi, kdo je močnejši in kdo slabši. Prav za prav pa borba obeh taborov ni več boj med slabšim in močnejšim, ampak boj močnih z ene in z druge strani, boj, ki gre samo še do te skrajnosti, kdo bo prvi med močnejšimi.

Grozno je to in žaljivo za vse ljudi, ki bi hoteli svoje življenje živeti v miru s seboj in z drugimi. Velikanski milijoni ljudi na svetu hočejo mirno in udobno življenje, a današnji svet tega miru ne more dati. Ni nam treba brati zgodovinskih knjig, da bi se iz njih poučili o prilikah in o času suženjstva, ki ga je odpravilo krščanstvo, saj imamo pred očmi odprto veliko knjigo, saj se pred mano dogaja to suženjstvo, ko more vsako pametno in pošteno oko brati o krvavih dogodkih in težkem trpljenju človeka, ki se je danes ta dan zaslužil denarju in sili.

Temu moramo napraviti konec mi, ki svoj narod resnično ljubimo. Naša prva naloga je, da pomagamo našemu ljudstvu ohraniti vero v Boga in zvestobo do božje Cerkve. Naša dolžnost je, da delamo z vso silo, da to zaježimo. Bojeviti moramo biti v verskem življenju, živeti moramo s Cerkvijo, v srcu nositi usodo vojskujoče se Cerkve. Zato pa moramo sami biti trdni in zvesti v svojih verskih načelih. Da bomo Boga res ljubili in bomo pripravljani zanj kaj žrtvovati, ga moramo poznati v vsej njegovi ljubezni in dobroti; zato hodimo ob nedeljah z veseljem k službi božji! Da bomo prežeti z verskim duhom, da bomo trdni in neomahljivi, zajemajmo moč in milost iz svetih zakramentov in najsvetejše daritve. Poglejmo v prvo dobo krščanstva: kako so mučenci še druge z besedo in zgledom učili celo tedaj, ko so stopili na pot morišča. Če bomo tudi mi tako prežeti z verskim duhom in nastopili s tako odločnostjo, če bomo živi udje Cerkve, bomo usposobljeni za apostolat.

Poplačana potrpežljivost

»Potrpežljivost je božja mast: je stalno prigovarjala sama sebi gospa Alice Maron, vdova po dolarskem milijonarju:

Mož ji je zapustil vse premoženje v znesku osmih milijonov dolarjev, sorodniki pa so ji priznali le polovico, kolikor ji pripada po zakonu, če ni oporoke. Oporoko je namreč bil njen mož nekoč v jezi raztrgal.

Vdova je dve leti in pol z redko potrpežljivostjo sestavila oporoko iz nič manj kot 37.617 papirkov, na kolikor koščkov jo je bil raztrgal mož. Navsezadnje ga je imela. Tako je rešila zase dvesto milijonov šilingov.

Človek z blagim čutom čuti v svoji notranjosti nemir in glasen protest proti suženjstvu denarja in sile. Sedaj lahko pravilno razumemo tisto Kristusovo ravnanje, da ni hotel v roko prijeti denarja, da bi se ne omadeževal z njim.

Obilnost, a ne pomanjkanje, je tudi danes vzrok vsakega pravega spora. Obilnost, a ne pomanjkanje, je tudi danes vzrok vseh družabnih trenj, pa četudi se na videz prikazujejo kaki drugi vzroki. Opravičeno, valovanje ogorčenih skupin na zemlji kriči po socialni pravici, a prav malo jih je, ki se zavedajo, da je ta krik samo odmev malega števila tistih, ki imajo v svojih rokah nakopičenega mnogo kapitala in zemljskih dobrin.

Zato je treba v človeku, pa naj bo ta bogat ali pa reven, najprej uničiti pohlep in grabežljivost. Zraven tega pa je današnjemu človeku treba vbiti v glavo zavest in prepričanje, da je življenje na zemlji samo postaja na prehodu v večno življenje.

Ali je morda kje močnejša misel in boljše zdravilo, da se ozdravi socialno zlo naših dni v korenini?

Današnje človeštvo, trenja in nemira v njem, bo rešilo samo krščanstvo in nič drugega!

Podgorje v Rožu

Podgorje leže v lepem Rožu. Vas ni velika in ljudje, ki živijo v njej, so večinoma preprosti kmetje, ki obdelujejo polja. Skoraj vsi govorijo slovenski jezik. Le malo je taktih, da tega jezika ne razumejo.

V Podgorjah imamo lepo cerkev, ki je posvečena Materi božji. Glavni oltar cerkve je dar z Dunaja. Dunajčani so ga poslali v Podgorje v zahvalo, da so premagali Turke. V to cerkev pride vsako leto veliko romarjev.

Približno eno uro hoje od vasi oddaljena stoji na Kapelični gori ali »Shorivcu« — tako to goro namreč še imenujemo — majhna kapelica. O tej kapelici pripovedujejo legendo: Ko je sveta Hema že obupala, da bi se njen mož vrnil nazaj iz Svete dežele, je prišla v Podgorje prosit Marijo za pomoč. Hodila je že zelo dolgo, ko je nazadnje le prispela v Podgorje. Kapelica pa je tedaj stala še visoko na gori. Začelo se je mračiti, ko je sveta Hema dospela na ta kraj, kjer danes stoji kapelica. Usedla se je pod drevo, malo pomolila in kmalu nato zaspala. Ponoči je sanjala, da so angeli prinesli kapelico ravno pred njo. Ko se je prebudila, ni vedela, ali sanja ali je resnica. Pred njo je namreč stala cerkev. Vsa vesela in hvaležna je šla noter ter se zahvalila Mariji za to dobroto.

Hudi duh pa, ki se je bal, da bi ne prišlo preveč romarjev, je metal kamenje na kapelo. A ni je mogel zadeti, zakaj Marija jo je obvarovala s svojim plaščem. Še dandanes vidimo okoli vasi veliko kamenja, ki ga je hudi duh metal na kapelico. Pod kapelico je studenec, o katerem pravijo ljudje, da zamore ozdraviti bolne oči s svojo vodo.

H kapelici pa pride vsako leto veliko število romarjev.

Ko so Turki prihajali v naše kraje, so prišli tudi v Podgorje. Hoteli so požgati cerkev, a čudo, ni hotela goreti. Tako so brez plena zopet odšli.

Podgorjam pripada tudi vasica št. Ožbolt. Tukaj stoji majhna stara cerkev. Pripovedujejo, da je to cerkev pustil sezidati neki gostilničar, ki je izkopal na gori velik zaklad.

Tudi majhna vasica Brežnje spada k Podgorjam. Ta vasica leži čisto ob Dravi na nekem griču. Pred davnim časom je bilo v tej vasi dvaindvajset hiš. Tudi majhna cerkev je stala tukaj. Ko pa je nekoč Drava narasla ter stopila čez bregove, je preplavila cerkev ter skoro vse hiše. Samo štiri še stojijo. Zvon pa, ki ga je Drava

Lili Novy:

Use teče

Vse teče, nič se ne povrne in nič ne pride več nazaj; nikoli val se ne obrne, sijoča zvezda se utrne, v temi zgubi se njen sijaj.

Mi vsi smo kakor na palubi in plovemo v neznano stran; zato trenutka ne izgubi in, kar s teboj potuje, ljubi, dokler ti svetli čas je dan.

Predana bitja glej, otroke, mladost, ki vre in ki trpi; glej trud moža, glej stare roke in luč ljubezni pregloboke: glej svoje matere oči.

Še kar se v tebi, v prsih skriva, vse: up in borbo, strast, bridkost, kar hraniš kakor dobra njiva, kar medlo v tebi se preliva, vse glej in ljubi vso skrivnost.

A glej na vse kot iz daljine, kot da že nič več tvoje ni, kot da bi gledal na spomine, na ladjo, ki s teboj izgine, na luč, ki se v megli gubi.

SKRIVNOST FORDOVEGA USPEHA

Vnuk prvega »avtomobilskega kralja« Henryja Forda je izdal zanimivo skrivnost svojega deda.

Povedal je, da najstarejši Ford, ki je postal milijonar s svojimi avtomobili, nikoli ni imel vozišne izkaznice.

odnesla, so našli na oni strani Drave. Pripovedujejo, da je ta zvon danes v Zelučah.

Tudi Rute, Tale, Suha in Dragočiče so vasi podgorske fare. Skozi Suho teče potok. Ta potok priskaklja z gore. Ob tem potoku je nekoč stala, kake pol ure od Suhe oddaljena, velika žaga. Ko pa je rod, ki je imel to žago, začel izumirati, je začela razpadati tudi žaga.

Če hočemo na planino, moramo mimo neke visoke skale, v kateri je velika votlina. Ljudje pravijo, da so v tej votlini prebivale žalik-žene.

Kadar cvetijo na planini ključavnice, je to zelo lepo. Skozi Podgorje pelje železnica. Gradili so jo med leti 1901 do 1906.

Tudi o šoli bi bilo še nekaj povedati. Najprej je imela šola samo en razred. Pouk je bil v raznih hišah. Poučeval je neki organist. Pozneje je imela šola že dva razreda. Prostori so bili pri vaškem peku. Ker pa je število otrok stalno naraščalo, je bilo potrebno, da zgradijo šolsko poslopje za tri razrede. Leta 1908 so začeli z zidavo in leta 1909 pa so hodili prvi otroci že v novo šolo.

I. K.

„Čarovniki za kratek čas“

V srednjem veku so ljudi zaradi čaravnije sežigali, danes je pa to šport, ki nikogar ne vznemirja. Moderni čarovniki nastopajo na televiziji. Pred kratkim so pa imeli celo svoj kongres v Ameriki.

Vse tri dni, kolikor je trajal kongres, so namreč čarovniki drug drugemu kazali in tudi na odru predvajali razne nove umetniže:

Novci so izginjali v nič, zajci so se prikazovali izpod praznih, na mizo poveznjenih cilindrov, in spretneži so kar iz zraka grabili cigarete in igralne karte.

Čarovniški šport se je v zadnjih letih v Ameriki močno razmahnil. Na zborovanje v New Haven je samo iz krajev ob vzhodni obali prišlo nad 400 najbolj navdušenih amaterskih čarovnikov. Med njimi so bili zdravniki, odvetniki, duhovniki, industrijci in trgovci, profesorji, dva policaja in celo pogrebnik, skratka zelo pisana družba.

Vseh amaterskih čarovnikov je v Združenih državah okoli 50 tisoč. Največjo slavo med njimi uživa 64-letni Cardini, kategera njegovi navdušeni občudovalci proglašajo za »največjega spretneža vseh časov«.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Na soncu in v maju

(Počitniško pismo iz juga. Piše selski župnik Alojzij Vauti)

(Nadaljevanje)

Po našem počitniškem načrtu bi se naj naši koroški trojci v sredo zjutraj na Reki pridružila še druga trojica in bi skupno odrinili na mali otok Silbo, ki leži severozahodno od Zadra. Zato smo že po dveh dnevih bivanja v Lovranu odpotovali. Na Reki pa na domjenem kraju pričakovanih tovarišev ni bilo nikjer. Pogledali smo malo po luki. Gospodu Pepiju so se ladje zelo dopadle, da bi se bil kar najraje vkrčal za prijetno morskovožnjo. Kaj naj storimo, smo ugibali: ali se vrnemo v Lovran ali že zdaj odrinemo na Rab v Barbat. S tamošnjim župnikom smo se namreč tudi domenili, da bi pri njem mogli letovati. Torej kam? Teško se je odločiti! Naj pa pokaže žreb božjo voljo! Na en listek napišemo: Rab, na drugega: Lovran. Premešamo ju in g. Pavel kot najmlajši potegne. Zmagal je Lovran. Tako se čez tri ure po odhodu vrnemo kot skesani ubežniki v počitniški dom.

Pa se nismo kesali! Med gospodi, ki se hočejo v počitniškem domu oddahniti in počivati, smo dobili ljubljanskega vladiko škofa-administratorja Antona Vovka in njegovega tajnika. S škofom sva že stara znanca. Dolga leta sva bila soseda, ko je bil župnik v Trzinu in sta se meji najinih župnij stikali na robu Košute. Odkar hodim na počitnice v Dalmacijo, sva tudi že večkrat v Lovranu naletela skupaj.

V nedeljo, 30. avg., je bila napovedana birna v župniji Podgraje pri Ilirski Bistrici. Mikalo me je videti, kako se tukaj taka farna slovesnost obhaja v teh krajih in prosil sem prevzvišenega, naj me vzame s seboj. Iz srca rad je ustregel moji želji in, če bi bilo v avtu več prostora, bi bil vzlet tudi moja tovariša s seboj.

Škofov tajnik in kaplan Francelj, ki je obenem tudi šofer, je že v soboto popoldne pregledal in vnovič očistil elegantni črni avto tipa Volkswagen, v nedeljo zjutraj ob sedmih pa smo odrzeli po krasni cesti in v Opatiji zavili navzgor v smeri proti Ljubljani. To cesto so zgradili Italijani v času, ko so po prvi svetovni vojni v teh krajih gospodarili. Za gradnjo cest so pa res mojstri, to se jim mora priznati. Na mnogih krajih so izsekali griče, da vodi cesta med skalnimi stenami zložno skozi nje. Pokrajina je kraševita. Na velikem cestnem križišču pred Ilirsko Bistrico nam napis ob cesti pove, da se tu začne Slovenija. Od glavne ceste jo zavijemo proti vzhodu pod Snežniško pogorje. Dohiteva- mo gruče botrov z birmanci. Na vasi pa nas obkroži velika množica praznično oblečenih otrok in odraslih, da nas spremijo na poti proti cerkvi. Ustavimo se pri mali hiši, na zunaj zelo klavern vtis. »To je

župnišče!« Prijetno pa sem presenečen, ko vstopim. Res male, a lične prostore ima, vse je pa čedno. Nemci so med vojno požgali vso vas z župniščem vred. Od župnišča je ostal le še en začrnel zid. Župnik je preživljal težke čase, bivajoč v kaki oddaljeni še ostali kmečki hiši, po vojni pa je šel z veliko energijo na delo. Iz malo boljše ohranjenega hleva je priredil skromno župnišče.

Tu smo se zbrali duhovniki in si nadeli bogoslužna oblačila. Uvrstil (formiral?) se je sprevod. Cerkev leži precej više na hribčku. Pot je tlakovana z grobimi ploščnatimi, a tudi rogljati kamni. Huda je ta pot za župnika in vernike pozimi, ko v hudi burji vse zmrzne in je po ledeni polzki poti prav težko hoditi. Pa niti ograje ni ob strani, da bi se mogli zanjo prijemati. Na Koroškem in drugod se vrši slovesen

Borkole Afar:

Potnik brez dežnika

Dež je padal v gosti zivalici. Ob robu ceste se je nabirala deževnica, dva čevlja globoko. Če si stopil, je blato zacmokalo pod nogami. Od streh je lilo v curku.

Potniki smo stali na tlaku in čakali nestrpnost na avtobus. Pusto čakanje je bilo, ki ni hotelo vzeti konca. Po ulici je pihala mrzla sapa in nam bila dež v obraz. Kakor otroci smo se stiskali pod dežnike kot pozimi pri peči.

Potem je pripeljal avto, na tlaku je zaživelo. Butnili smo k vratom in se prerivaje drenjali skozi vhod. Vse prepočasi je šlo, toplo nam je zavelo nasproti. Bil sem med prvimi, ki smo vstopili. Skoro vsi sedeži so bili še prazni. Sedel sem, ali šele sedaj sem prav občutil, da sem moker; mrzlo se je pritisnilo h koži.

Ne vem, zakaj sem pogledal skozi oškropljeno šipo; nič posebnega ni bilo zunaj, a tudi drugi so se ozrli. Morda je zbudila naše zanimanje deklica z barvastim dežnikom? Ne vem reči. Zunaj na dežju je stala, svetel plašč je nosila in rutico vrh glave. Kot zadnja je vstopila, plačala in sedla zadaj k oknu. Ko je šla mimo, sem videl, da je imela lepe globoke oči. Spredaj so se nekateri obrnili in gledali za njo...

Vrata so udarila v zapah, da so se zmajale stene. Na polglasno se je slišal zvočnik, šofer je napovedal, da se odpeljemo. Še preden je končal, smo se premaknili; dež je hrupno zabobnal po strehi. Nekaj potnikov je ostalo na pločniku - zavitih v siv prš. -

Med potjo nisem več videl, da bi se kdo oziral nazaj; menda so pozabili na dekle z

sprejem nadpastirja s pozdravi dušnega pastirja, zastopnikov oblasti, otrok, organizacij itd. Tudi v ljubljanski škofiji je bilo prej tako in morda še slovesnejše kot pri nas. Zdaj pa je drugače. Brez vsakega sprejema pričaka župnik škofa na pragu cerkve. Tam se izvršijo predpisani obredi. Po obrednih molitvah pred oltarjem se je takoj začelo spraševanje otrok. Cerkev je bila nabito polna. Otroci po sredi cerkve, na eni strani dečki, na drugi deklice, za njimi pa botri in starši, ki so željno pričakovali, kako se bo odrezal njihov otrok. Tudi jaz sem se iz radovednosti držal v bližini »izpraševalne komisije«. Dečke je spraševal škof sam, deklice pa župnik. Vsa polna cerkev je napeto poslušala vprašanja, odgovore in pojasnila. Za vernike je bilo to spraševanje obenem neka ponovitev verouka. Otroci so zelo dobro znali, le tu in tam je kateri na vprašanje tako odgovoril, da je šel glasen smeh po ljudeh. Škof je bil jako domač, živahen in je tudi povedal vmes kako šaljivo, da se (Dalje na 8. strani)

barvastim dežnikom. -

Ko je pristopil visok fant, so se na novo obrnili; morda radi tega, ker še niso videli moderne obleke, hlač z rdečimi traki in kričeče križaste srajce. Ozrl se je po prostorih, pogled mu je za hip dalje običal ob zadnjem oknu. Kakor črna senca je šel mimo sedežev. Vrgel je dežni plašč na polico in sedel poleg dekleta z barvastim dežnikom. -

Zdaj sem opazil, da so se v prvih vrstah jeli obračati pogosteje. Visok fant se ni zato zmenil. Potegnil je srebrno se bleščečo dozo iz žepa in prižgal cigareto. Dim se je razvlekel na vse strani kakor nevidna mreža, podobna pajkovi, ki z zvijačo čaka na svojo žrtev. Dekle z barvastim dežnikom se je obrnilo k oknu. Visoki fant jo je pogledal in kadil dalje; sanjavo je opazoval oblačke svoje cigarete, ki so plesali pred njim, si podajali roke in se spajali. Zamislil se je v te breztelesne podobe, kakor bi prisluškoval nemirnemu glasu, ki mu šepeta na uho, naj ne odlašaja dalje...

Res fant ni več odlašal. Segel je vnovič po dozi, preložil eno koleno na drugo, odprl dozo, polno cigarete, in se obrnil k dekletu z barvastim dežnikom:

»Kadite, prosim?«

Pogledala je začudeno in preložila kolena, kakor ravno prej on.

»Ne, hvala« je dejala hitro, ne da bi se ozrla; zraven je zardela. Fant je odmaknil dozo in jo vtaknil v žep.

»Oprostite, gospodična! Kam pa se peljete, če vas smem vprašati?«

Zopet je zardela v globoke oči; s tihim

glasom je imenovala ime postaje, kjer bo izstopila. Ko je izrekla, jo je streslo; zdaj se je spomnila, da bi ne smela povedati; kakor da bi s tem izdala skrivnost ali prodala sebe za ničevo ceno. Fant se je vnel za stvar, po nekaj trenutkih molka se je odkašljal:

»Potem greva skupaj, fino! Jako fino! Jaz tudi tam izstopim. Kam pa greste?«

Nanovo se je zdrznilo v njej; zdaj je bilo prepozno, zdaj ni mogla več molčati:

»V trgovino...!« je dejala še tiše.

»Izvrstno! Mislite to na začetku ulice?«

»Ne!«

»Aha, potem je ona ob gostilni. To je pametno naključje. Saj sem tudi jaz tja namenjen, prav zares. Ste vi tam doma?«

»Ne!«

»Razumem, potem greste na obisk!«

»Ne...!«

»A, razumem! Kaj pa sploh delate, mi-slim, poklicno?«

»V pisarni sem.«

»A tako. Potem dobro zaslužite. Pri bogatem podjetniku najbrž!«

»Kakor se vzame!«

»A tako!« je rekel potnik poleg deklice in preložil nogi, da bi mu ne odreveneli. Očividno mu kratki odgovori niso bili preveč všeč. Ni se mu posrečilo, da bi zapletel dekleta z barvastim dežnikom v razgovor, kjer bi se razvnela ob njem. Tako pa je govoril le on... Zakaj se je ne primejo besede - Vnovič je preložil kolena in pokazal skozi okno ven v dež:

»Dežjuje, letos neprestano dežuje. Pusto je to, kajne!«

»Mhm.«

»Še nekaj: imate dežnik, gospodična?«

»Da!«

»Smem biti tako predrzen: bi me vzeli pod svoj dežnik, da ne bom moker?«

»Lahko...!«

Potnik brez dežnika se je udobno naslonil nazaj. Zdelo se je, kakor bi mu pri tem padlo nekaj težavnega z duše. Prav je bilo, da ni več odlašal. Boljšega plena ni pričakoval. Tudi deklica je čutila, da je ujeta. Ni se obrnila, ne ga pogledala. -

»Kdaj se peljete nazaj?«

»Zvečer!«

»Z avtom?«

»Z vlakom!«

Potem nisem več slišal, kaj sta govorila. Avto je obstal, dekle z barvastim dežnikom je hipoma vstala in izstopila. Fant brez dežnika ji je sledil. Potniki so se obračali za njima. Zunaj se je vtilo nanju. Fant je odprl njen dežnik in ga držal čez njo. Stopila je bliže k njemu, potem sta izginila v padanju dežja. -

Nekaj tednov pozneje sem jo videl v mestu. Šel sem mimo, ko je brisala okno prodajalne. Isti obraz je imela, celo isto obleko; pravtako se je pripognila kakor tedaj v avtobusu. Le oči je imela drugačne, docela drugačne...

JULES VERNE:

93

Potovanje na Luna*)

- Gore Hercineje 17° do 29° sever. širine 1170 metrov
- Gore Kavkaz 32° do 41° sever. širine 5567 metrov
- Gore Alpe 42° do 49° sever. širine 3617 metrov

Med temi gorovji so največji Apenini, ki se raztezajo na daljavo 600 kilometrov; vendar je ta razteznost manjša, kakor pri velikih gorovjih na zemlji. Apenini obrob-ljajo »Morje dežja« na zapadu in se podaljšajo na severu v Karpate, dolge kakih 400 kilometrov.

Potniki so samo nejasno videli vrhove Apeninov, ki se razprostirajo od 10° zapadne dolžine do 16° vzhodne dolžine; pač pa se je veriga Karpatov odvijala tik pod njimi od 18° do 30° vzhodne dolžine in so si lahko zabeležili njene značilnosti.

Ena domneva se jim je zdela posebno verjetna. Pri pogledu na to verigo Karpatov, ki je tu in tam zavzemala res okroglaste oblike in je imela več izrazitih vrhov, so prišli do zaključka, da se je nekdanj izoblikovala v velika vulkanska žrela. Nato pa je njene gorske obroče pretrgalo »Morje dežja«, ko se je na široko razlilo v to smer. Karpati so bili sedaj taki, kakršni so bili

tudi ognjeniki Purbach, Arzachel in Ptolemej, če bi kaka elementarna sila njihove gorske oklepe na levi podrla in jih spremenila v povezano verigo. Povprečno so bili visoki 3200 metrov in to je približno tudi višina nekaterih točk v Pirenejih, na primer Pineda. Njihova južna pobočja padajo strmo proti neizmernemu »Morju dežja«.

Okrog dveh zjutraj se je Barbicane znašel v višini 20° luninega vzporednika, ne daleč od majhne 1559 metrov visoke gore Pythias. Razdalja krogle od lune je znašala samo še 1200 kilometrov, daljnogledi pa so jo skrčili na 10 kilometrov.

Pod očmi potnikov se je raztezalo »Morje dežja« (Mareimbrium), podobno neizmerni nižavi; ki je svoje podrobnosti še skrivala. Tam blizu na levi se je dvigala gora Lambert, katere višino cenijo na 1813 metrov in dalje, na meji »Morja neviht«, na 23° severne širine in 29° vzhodne dolžine, se je bleščala žareča gora Euler: O tej, samo 1815 metrov visoki gori je napisal astronom Schroeter zanimivo razpravo. Ta učenjak je skušal dognati izvor gora na luni in je preiskoval, če je prostornina žrela vedno približno enaka prostornini sten, ki ga oklepajo. In res je bilo to razmerje na splošno vedno isto; Schroeter je iz tega sklepal, da je zado-stoval že en sam izbruh vulkanske mase, da so se te stene izoblikovale, kajti več za-

porrednih izbruhov bi to razmerje spremenilo. Samo gora Euler je bila izjema od tega splošnega pravila in je potrebovala za svoj nastanek več zaporednih izbruhov, kajti prostornina njene votline je še enkrat večja kakor prostornina njenega oklepa.

Vse te domneve so si lahko privoščili opazovalci na zemlji, ki s svojimi optičnimi instrumenti vprašanju niso mogli do živenga. Barbicane pa se s temi ugibanji ni hotel zadovoljiti in ko je videl, da se kroglja bližala lunini obli, ni obupal; mislil si je: če je že ne morem doseči, bom vsaj prodril v skrivnosti njenega nastanka.

Trinajsto poglavje Lunine pokrajine

Ob pol treh zjutraj je kroglja letela nad 30. luninim vzporednikom in v razdalji 1000 kilometrov, ki jih je daljnogled skrčil na 10. Še vedno je bilo videti čisto nemogoče, da bi dosegla kako točko lunine oble. Njene hitrosti, ki razmeroma ni bila velika, si Barbicane ni znal razložiti. Tako blizu lune bi morala biti hitrost silno velika, če bi se hotela upirati privlačnosti lune. Torej je bil to pojav, katerega vzrok je bil še neznan. Sicer pa za iskanje tega vzroka tudi ni bilo časa. Pod njimi se je odgrinjal lunin relief in potniki niso hoteli zamuditi nobene njegove podrobnosti.

Luna se je torej pokazala skozi daljnogled v razdalji 10 kilometrov. Kaj bi razločil pod seboj človek v zrakoplovu, ki bi se dvignil 10 kilometrov nad zemljo? Tega ne vemo, ker najvišji poleti niso presegali 8000 metrov.

Vendar bom navedel natančen opis vsega, kar so videli naši štirje potniki s te razdalje na luni.

Na luni so opazili velike lise različne barve. Kaj so pravzaprav te lise, o tem so mnenja učenjakov različna. So zelo različne in zelo ostro začrtane. Julius Schmidt trdi tole: če bi izsušili morja na zemlji, bi opazovalec na luni ne videl na zemeljski obli med oceani in celinskimi planjavami tako različnih barvnih odtenkov, kot jih vidi zemeljski opazovalec na luni. Po njegovem je za prostrane planjave, ki jih poznamo z imenom »morja«, značilna temnosiva, z zeleno in rjavno pomešana barva. Tudi nekatera velika vulkanska žrela so take barve.

Barbicane je poznal to mnenje nemškega selenografa, s katerim sta bila istih misli tudi Beer in Moedler. Ugotovil je, da imata prav, v nasprotju z nekaterimi astronomi, ki priznavajo luni samo sivo barvo. V nekaterih predelih je bila zelena barva še posebno živa, kakor je to trdil Julius Schmidt za »Morje vedrine« in »Morje vlage.«

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

prijazno sprejeti. Mlad redovnik nam je ljubeznivo razkazoval in nekako ponosno razlagal vse nebrojne umetnine, ki jih hrani v sebi ta najlepša in največja cerkev Koroške. Seveda nismo pozabili na grob, ki je središče te cerkve, grob svete Eme. Priporočali smo se ji, da brani slovenski rod, kateri je bil njej tako drag.

Guganje v vozu nas je pretreslo in želodec je zopet zahteval okrepčila. Ugodili smo mu, ker temu se človek najteže upira. 8. september je ves posvečen Mariji. Zato smo ga hoteli tudi mi popolnoma posvetiti Njej. Drveli smo in drveli...

Pred nami se nenadoma pojavi v ozko dolino zaprto Osojsko jezero. Ker smo vajeni jezer, saj ga imamo doma v fari, se nismo toliko zanimali zanj. Prišedši iz doline stoji pred nami mesto Beljak. Ni posebno veliko mesto, toda važno je kot prometno križišče. Tu gre glavna proga in cesta v Italijo kakor tudi v Jugoslavijo.

Kar naprej k Mariji na Zilji! Kje pa je

se spodobi, zapeli novo pesem. Lepo pohvalo je izrekla letoviščarka slovenski pesmi.

Mračilo se je že. Sončni žarki so umirali na gorah. Nič več se nismo smeli obotavljati. Hitro v voz in hajdi domov. Voz je bil zaseden. Voznik je potegnil svoje registre v avtobusu in premaknili smo se.

Čeprav malo utrujeni, vendar ni manjkalo dobrega razpoloženja med nami. Hvaležni Bogu, posebno pa Mariji za prekrasno vreme in ljubeznivo njeno varstvo kakor tudi g. župniku za ves trud, ki so ga imeli, smo se srečni, zdravi in polni dobrih, hvaležnih vtisov zopet znašli veseli, čeprav nekoliko utrujeni — doma.

Požari v Podjuni

Pliberk. — V ponedeljek, 14. septembra, je okrog 22.45 nenadoma izbruhnil ogenj v kozolcu Pavla Plesivčnika iz Nonče vasi. Zaradi močnega vetra je bil kozolec v nekaj minutah ves v ognju; iz njega je piš vetra raznašal goreče seno in gorečo le-

14. septembra, je okrog 4 zjutraj nenadoma začelo goreti v gospodarskem poslopju Boštjana Čebulj v Globasnici. Zgorela je krma in žito, dočim se je živino posrečilo rešiti. Tudi tu so bili gasilci v kratkem času na kraju požara in so vse potrebno storili, da se ni požar razširil. Kako je ogenj nastal, se ne ve. Mogoče, da je kdo po neprevidnosti vrgel kak cigaretni ogorak.

KRATKE VESTI

Sedanji sv. oče Janez XXIII. je že v maršičem prekinil s tradicijo in zbudil s tem odobravanje pri ljudstvu. Tako je zdaj na praznik farnega patrona v Castel Gandolfo, kjer prebiva čez poletje, šel peš v mestno cerkev in tam daroval svečano sv. mašo. Na poti so ga spremljali številni verniki in mu prirejali navdušene ovacije.

Letošnje poletje je bilo zelo deževno. Posebno izdatno deževje so doživeli Dunajčani, ki bi morali bresti do kolen v vodi, če bi dež, ki je brezplačno pral asfaltirane ceste, ne odtekel in bi voda ostala na mestu. Pravijo, da je bilo letošnje poletje najbolj deževno v zadnjih sto letih.

Nikita Hruščev bo pri svojem obisku v Ameriki povabljen tudi v Hollywood, znano središče ameriške filmske produkcije. K sprejemu bodo prišli le najslavnejši filmski režiserji in igralci. Mnogi filmski igralci, ki so jih manj slavni zemljani mogli videti samo na filmskem platnu ali televiziji, niso povabljeni in bodo imeli priliko sodelovati samo kot gledalci pri filmanju filmskega tednika.

Rože za ženin grob

V Torinu je oskrbnik pokopališča opazil, kako je vsako jutro, ko je odpiral pokopališčna vrata, čakal pred vrati starejši mož. Potrpežljivo je čakal, da je mogel na pokopališče, kjer je položil na grob — pozneje se je izvedelo, da je bila tu pokopana njegova žena — šopek cvetic. Oskrbnik se je čudil, od kod dobi ta mož, ki je bil zelo revno oblečen, denar za toliko cvetja. In zgodilo se je, da so tega moža zasačili, ko je v zgodnjih jutranjih urah na cvetličnem trgu pri urejanju stojnic izmaknil šopek rož.

Pri zaslišanju je policija izvedela, da je možu pred štirimi leti po 35 letih srečnega zakona žena nenadoma umrla. Sosedji so izjavili, da sta bila znana kot najsrečnejša zakonca v mestni četrti.

Mož ni nič tajil, edino hudo mu je bilo, ker zdaj ne bo nikogar, ki bo na ženin grob nosil rože.

Naslednji dan pa je bil grob prekrit z rožami. Tako poroča policija. Kdo jih je kupil in tja položil, stražniki niso vedeli. Ti so prišli tja samo zato, da so na grob položili majhen šopek rdečih nageljnov.

seno streho v precejšnje daljave. Na ta način je bilo kmalu v ognju tudi celo gospodarsko poslopje istega gospodarja. V nekaj desetih minutah je zgorela vsa krma in žito, dočim se je živino posrečilo rešiti.

Ker je bil veter tako močan, je zanesel goreče dele sena oziroma lesene strehe celo na 200 m oddaljeno deloma s slamo krito hišo Amalije Sadjak in zgorlo je skoraj vse ostrešje.

Na kraj požara so takoj prišle požarne brambe iz Pliberka, Doba, Libuč, Bistrice, Repelj, Vogrč in Sorgendorf. Zaradi blizu tekočega potoka je bilo k sreči dovolj vode, da so lahko obvarovali ostala ogrožena poslopja, kajti vprav zaradi vetra je bila tako rekoč vsa vas v nevarnosti. Kako je požar nastal, se ne ve točno; škoda pa je zelo velika — okrog 800.000 šilingov.

Globasnica. — Od nedelje na ponedeljek,

Starši, kam boste dali vaše deklet?

Prišla je jesen in spet se odpirajo duri šol in drugih vzgojnih zavodov. Tudi marsikatero naše deklet stoji pred izbiro, kje si poiskati primerno izobrazbo in sicer strokovno znanje za poklicno delo kot značajno vzgojo za pravilno krščansko življenje.

Kmetijsko-gospodinjski šoli čč. šolskih sester v št. Jakobu v Rožu in v št. Rupertu pri Velikovcu sta v večdesetletnem delu vzgojili deželi in našim domovom mnogo dobrih gospodinj in poštenih krščanskih mater. Zato, starši in dekleta, premislite dobro, preden se odločite, kajti potem se boste gotovo odločili za eno izmed teh dveh vzgojnih zavodov.

Pouk se bo začel sicer 3. novembra, vendar je prav, da takoj prijavite učenke in si s tem zagotovite mesto.

Prijave je treba poslati na

vodstvo Kmetijsko-gospodinjskih šol

v št. JAKOBU v ROŽU ali pa v št. RUPERTU pri VELIKOVCU

ta? Ko prideš čez Ziljo, si kmalu pri lepi, na griču stoječi cerkvi. Zunanost ni posebno zanimiva, pač pa notranjščina. Pravi biser je stranski oltar. Pozdravili smo Marijo s petimi litanijami. Imenitne so orgle, krasno uglašene, z mehкими glasovi. Malo od Zilje pa se skriva Baško jezero. Po velikosti je nekako podobno Klopinskiemu. Ima nekaj, kar mi nimamo v Klopinskem jezeru: majhen otok.

Opazovali smo krasoto narave, molili po cerkvah, pa tudi pogledali v kako restavracijo, ker smo bili potrebni pokrepčila. Hotel Kurner nas je tako prijazno sprejel. Bili smo kar domači. Hvaležni smo jim zares za prijaznost. Še bi radi ostali, pa nas je glas g. voditelja tega izleta dvignil.

Koroška jezera so si kakor dobri sosedi: eden blizu drugemu. Zato smo po kratki vožnji pozdravili že veliko, nam znano Vrbsko jezero. Tu je bil naš cilj Marija na Otoku. Tudi tu smo s pesmijo, kakor

Na soncu in v maciju

(Nadaljevanje s 7. strani)

je vzbudila splošna veselost. Spraševanje je poteklo primeroma dosti hitro, akoravno so bili večinoma vsi otroci nekaj vprašani. Po končanem spraševanju se je prevzvišeni še spet z nagovorom obrnil k otrokom, jih bodril, naj radi obiskujejo verouk in naj po verskih resnicah tudi živijo.

Takoj nato je škof stopil na prižnico in pridigal vsem vernikom. Impozantna oseba, velik in debel, glas zelo močan, a naravno prijeten. Govoril je počasi, jasno in poljudno o Mariji, ker je cerkev v Pregradi posvečena karmelski Materi božji. Sledila je maša, nato sv. birma. V ljubljanski škofiji botri »birmo vežejo«. Pri nas pomaziljenemu birmancu takoj en duhovnik sv. krizmo z bombaževino obriše s čela in naslednji duhovnik še z rutico. Tu pa prinese boter k birni bel svilen trak. Tega duhovnik položi birmancu preko čela in boter ga zadaj zaveže. Zdej se poda birmanc z botrom v zakristijo. Tam mu en duhovnik odvzame trak drugi pa mu čelo obriše. Z zvonjenjem opozorjeni se birmanci vrnejo v cerkev, da prejmejo škofov blagoslov.

Po opravlilu za pokojne župljane smo si ogledali cerkev. Znotraj je že lepo prenovljena: akademski slikar Tone Kralj jo je opremil s krasnimi slikami na lesu-

nilu (Funderplatte). Predstavljajo razne dogodke iz Marijinega življenja. To so res umetnine, ki živijo in vzbujajo pobožno razpoloženje.

Od kod dobijo denar za kritje stroškov? Župnik nam je pozneje popisal lep primer darežljivosti faranov. Prišla so v cerkev dekleta ogledoval slikarjevo delo. Rekla so mu: »Le dogotovite vse slike! Prišpevale bomo vsaka mesečno po 1000 dinarjev. Ta slika se bo zato imenovala dekliška slika. A tudi fantje morajo enako ali še več prispevati! Če bi kateri ne maral, ne bomo hotele plesati z njim!«

Zaključili smo slovesnost s kosilom. Na dvorišču, kjer je prej stalo župnišče, so fantje prejšnji dan postavili opore in čez nje razprostrli plahto. Pod tem šotorom nas je bilo pri mizi dvanajst, kakor apostolov z Gospodom pri zadnji večerji. Domači gospod se je izkazal zelo gostoljubnega. Veselo razpoloženje je zopet potrdilo resničnost psalmistovega izreka: »Glejte, kako lepo in prijetno je, če prebivajo bratje skupaj.«

Ko smo se peljali iz birmovanja še za par dni nazaj v Lovran, sem prosil škofa Vovka naj mi razodene, kako je prišel do avtomobila. Rad mi je pojasnil nekako takole: Pred par leti še sanjal nisem o avtomobilu. Bilo je pa zlasti prva leta po vojni jako

težko za prevozna sredstva, ko je bilo treba iti po birmanskih potih. Pred leti so v župnijah kar tekmovali, kdo bo mogel ob birmanski slovesnosti narediti škofu in slovesnosti sami kakšno uslugo. Prav vse drugo je po vojski odpadlo, ni nikjer več mlajev in slavalokov, ne pozdravov, ne streljanja in niti zvonjenje ni povsod dovoljeno ali je pa jako omejeno, dovoz škofa v župnijo je pa ostal nujen. Za dovoz je morala skrbeti župnija, v kateri se je birma vršila. Pa je bilo večkrat zelo težko. Na železnici je bila navadno velika gneča, voznika so župniki dobili težko, ker so se mnogi bali zbadanj, zlasti pa poziva, naj odidejo čimprej vozit les ali kaj drugega za javne koristi. Pri vsem tem je bilo seveda precej napačnega strahu, ki je bil pa jako mučen. Avtotaksiji nekaj let po vojski škofa enostavno niso hoteli voziti, pozneje so pa to uslugo smatrali za svoje veliko junaštvo, ki ga je bilo treba dobro nagraditi.

V začetku leta 1958 mi je nadškofijski ordinariat v Kölnu poslal pismeno vprašanje, če je neki dušni pastir v večji hribovski župniji ljubljanske škofije potreben motornega vozila. Rojakinja iz dotične župnije ga je namreč tozadevno priporočila kölnski nadškofiji. Odgovoril sem, da bi ta dušni pastir res rabil motorno prevozno sredstvo, resnici na ljubo pa moram povedati, da hodi v naši škofiji večina dušnih pastirjev peš. Dostavil sem tudi to, da mora tudi škof-administrator obiskovati številne župnije ljubljanske in slovenskega dela reške škofije z vlakom, vozom in avtotaksijem, če ga more dobiti.

Nedolgo potem sem dobil nepričakovan odgovor, da dobi hribovski dušni pastir »Isetto«, škof pa »Volkswagen«. Le to je bilo treba sporočiti, koliko bo znašala za avtomobil carina in kakšna je razlika za carino, če je avtomobil nov ali star. Poslal sem podatke in kmalu je prišlo sporočilo, da mi kölnska nadškofija pošlje nov »Volkswagen« in zraven po poštnem čeku še denar za carino, ki je znašala 251.000 dinarjev. Ob prazniku sv. Jožefa je bil avtomobil že v Ljubljani, škofijski tajnik se je pridno pripravil za šoferski izpit. V začetku aprila je avtomobil zahupal že na škofijskem dvorišču in koncem istega meseca je nastopil prvo birmansko pot v Radovljico na Gorenjskem. Par dni prej je pa peljal škofa prvič — na Brezje.

Novica, da je škof dobil nov avtomobil v dar, se je hitro razširila po vsej Sloveniji. Nikjer pa ni bilo slišati kake kritične opazke. Vsak dober vernik ve, da škof v svoji službi avto res potrebuje in mu ga zato iz srca privoščim.

Pred stoletji so Slovenci peš romali v Köln, ali kakor so ga takrat nazivali: v Kelmorajn. Sedaj se je pa nadškofija tega starodavnega mesta spomnila slovenskega škofa in s tem Slovencev sploh. Izpričala je s tem tudi vesoljnost in moč katoliške Cerkve.

Ob pričetku pisma nisem slutil, da se bo tako raztegnilo. Kdor veliko vidi in sliši, vé tudi veliko povedati. (Dalje prih.)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 20. 9.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 12. 9.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Glasba in zanimivosti od tu in tam. — 17.55 Za našo vas. — TOREK, 22. 9.: 14.00 Poročila, objave. — 20 minut z Andrejem Blumauerjem. — SREDA, 23. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Za domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 24. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Okno v svet. — PETEK, 25. 9.: 14.00 Poročila, objave. — Iz domačih gajev. — SOBOTA, 26. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Strah ima velike oči. (Zvočna igra).

URADNA OBJAVA

DRAŽBA SVETLEGA GOVEDA

V ŠT. VIDU OB GLINI

Prva jesenska dražba Zveze rejcev svetlega goveda »Koroška-Štajerska« bo v četrtek, dne 24. septembra 1959, v živinorejski lopi v št. Vidu ob Glini. Začetek ob 9.30 uri.

Dogon in razvrstitev v vrednostne razrede bo že dan prej, t. j. v sredo, 23. sept. 1959 od 13. ure naprej. Prignali bodo 50 bikov in 70 visokobrejnih krav in telic. Vse te živali so preiskane glede morebitne tuberkuloze in Bang-ovega bacila.

K. Sekerka
KLAGENFURT

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(n eben Kino Prechtl)

MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT

Theatergasse 4

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!